

CHIOS

CLIMATE

CHANCE

Κοινοφελές Ίδρυμα
Ιωάννη Σ. Λύτην

HELMEPA

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
HELLENIC MARINE ENVIRONMENT
PROTECTION ASSOCIATION

ΤΙ ΠΙΣΤΕΥΟΥΝ ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΧΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

ΕΚΘΕΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2024

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ: ΕΙΝΑΙ ΥΠΑΡΚΤΗ ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ;	4
ΕΙΝΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΜΕΝΟΙ ΟΙ ΧΙΩΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ;	6
ΠΟΣΟ ΣΟΒΑΡΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ;.....	9
ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ;.....	16
ΠΡΟΛΑΒΑΙΝΟΥΜΕ ΝΑ ΛΑΒΟΥΜΕ ΜΕΤΡΑ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ;.....	18
ΕΧΟΥΝ ΔΙΑΘΕΣΗ ΝΑ ΑΝΑΛΑΒΟΥΝ ΔΡΑΣΗ;.....	22
ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ.....	27
ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....	32
ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	34
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	37

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο πλαίσιο του προγράμματος Chios Climate Chance, μια συγχρηματοδοτούμενη πρωτοβουλία του Κοινωνικού Ιδρύματος «Μαρία Τσάκος» και του Κοινωνικού Ιδρύματος Ιωάννη Σ. Λάτση, με φορέα υλοποίησης την Ελληνική Ένωση Προστασίας Θαλάσσιου Περιβάλλοντος (HELMERA), διεξήχθη έρευνα κοινής γνώμης στη Χίο.

Ο στόχος της έρευνας είναι η διερεύνηση των αντιλήψεων, ανησυχιών και προσδοκιών των κατοίκων της Χίου σχετικά με την κλιματική αλλαγή και τις στρατηγικές αντιμετώπισής της. Τα ευρήματα της ανάλυσης θα αποτελέσουν τη βάση για τον σχεδιασμό μιας εκστρατείας ευαισθητοποίησης, προσαρμοσμένης στην τοπική κοινότητα, για την καλύτερη κατανόηση της κλιματικής αλλαγής.

Η δειγματοληψία πραγματοποιήθηκε από τις 29 Μαΐου έως τις 3 Ιουλίου, με συνολικά 405 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια. Από αυτά, 362 συμπληρώθηκαν ηλεκτρονικά, είτε μέσω e-mail, είτε δια ζώσης με επίσκεψη σε 10 τοπικές κοινότητες¹ για την εξασφάλιση γεωγραφικής κάλυψης. Παράλληλα, διανεμήθηκαν και συλλέχθηκαν 43 έντυπα ερωτηματολόγια, με στόχο τη διασφάλιση της αντιπροσωπευτικής συμμετοχής όλων των ηλικιακών ομάδων.

Συμπληρωματικά με την ποσοτική έρευνα, πραγματοποιήθηκε και ποιοτική έρευνα μέσω 11 ομάδων εστίασης, από τις 4 Μαρτίου έως τις 18 Απριλίου 2024. Στόχος ήταν η εξαγωγή ποιοτικών συμπερασμάτων και η κατάθεση πρωτογενών ιδεών, εμπλουτίζοντας τα ευρήματα της έρευνας. Στις ομάδες συμμετείχαν 117 εκπρόσωποι τοπικών φορέων και πολίτες.

Το ερωτηματολόγιο της ποσοτικής έρευνας χωρίστηκε σε δύο κύρια μέρη. Το πρώτο μέρος εστιάζει στις αντιλήψεις των κατοίκων της Χίου για την κλιματική αλλαγή, εξετάζοντας αν πιστεύουν στην ύπαρξή της, τα αίτια που θεωρούν υπεύθυνα, και το βαθμό στον οποίο επηρεάζει την καθημερινότητά τους. Το δεύτερο μέρος επικεντρώνεται στη γνώμη τους σχετικά με τους τρόπους αντιμετώπισης και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, καθώς και στην επικοινωνία των σχετικών δράσεων.

Σημειώνεται ότι η παρούσα έκθεση δεν ακολουθεί τη σειρά των ερωτήσεων που τέθηκαν στο δείγμα, αλλά υιοθετεί μια πιο ελεύθερη δομή, βασισμένη στις θεματικές που εξετάζει η έρευνα. Παράλληλα, αξιοποιούνται και τα συμπεράσματα της ποιοτικής έρευνας, στον βαθμό που επιτρέπουν την περαιτέρω ερμηνεία των αποτελεσμάτων της ποσοτικής έρευνας. Επιπλέον, σε πολλές ερωτήσεις, επειδή οι ερωτηθέντες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν ως και τρεις απαντήσεις, το άθροισμα των ποσοστών των επιμέρους απαντήσεων υπερβαίνει το 100% και μπορεί να φτάσει έως και το 300%².

¹ Κοινότητες Χίου, Καλλιμασιάς, Καλαμωτής, Δαφνώνας, Καρυών, Ανάβατου, Καρδάμυλων, Πιτυού, Βροντάδου, Λαγκάδας και Χαλκειού.

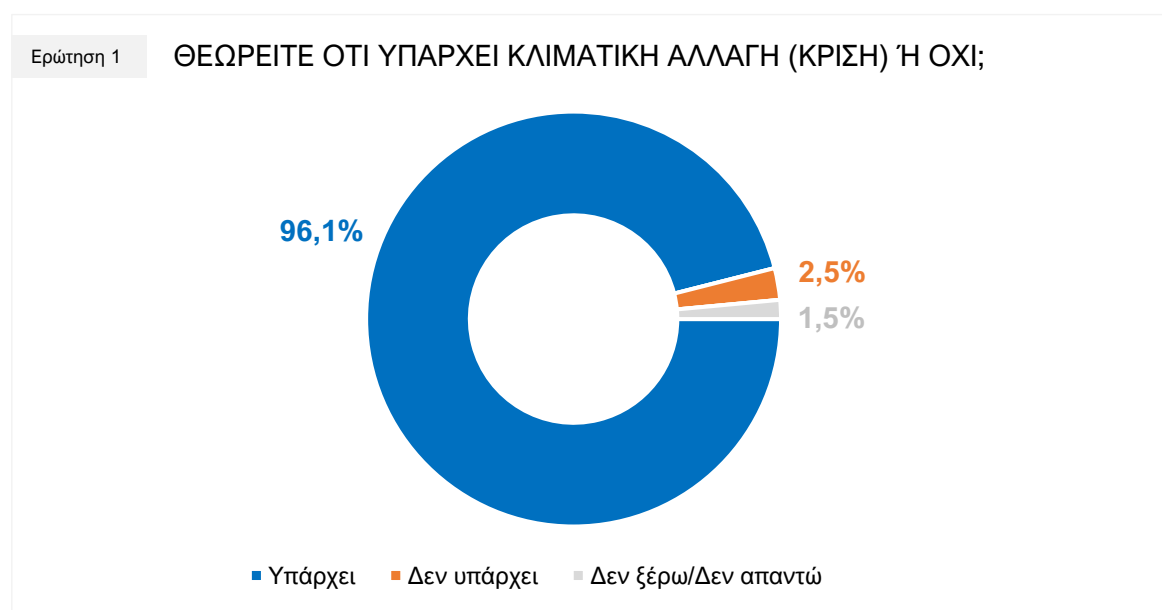
² Τα ποσοστά αυτά συνεχίζουν να αναφέρονται στο μέγεθος του δείγματος. Έτσι, ορίζουν το μερίδιο του δείγματος που επέλεξε τη συγκεκριμένη απάντηση ως μία εκ των αποκρίσεων.

ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ: ΕΙΝΑΙ ΥΠΑΡΚΤΗ ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ;

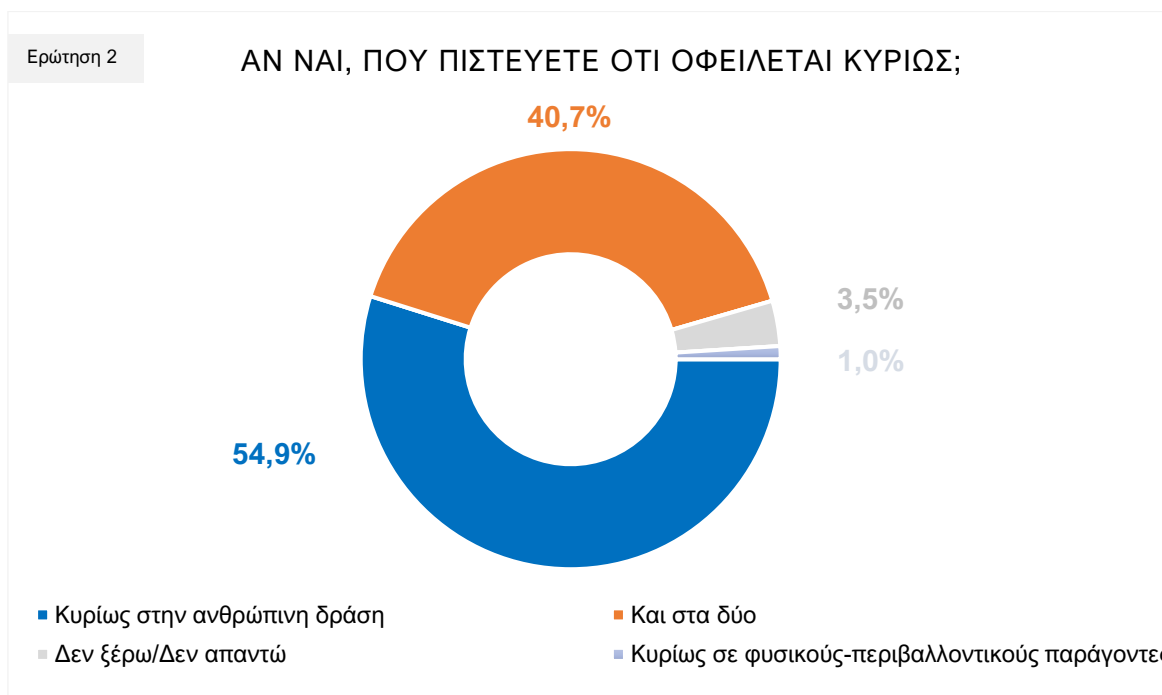
Το πρώτο μέρος της έρευνας εστιάζει σε ερωτήματα προς τους πολίτες της Χίου σχετικά με το αν πιστεύουν ότι η κλιματική αλλαγή είναι υπαρκτή και που την αποδίδουν.

Τα αποτελέσματα δείχνουν μια σχεδόν **καθολική αποδοχή της κλιματικής αλλαγής ως πραγματικότητα, με ποσοστό που ξεπερνά το 96%**, δίχως να παρατηρούνται μεγάλες διαφοροποιήσεις στις απαντήσεις των επιμέρους υποομάδων (με ικανό μέγεθος δείγματος³) (ερ. 1).

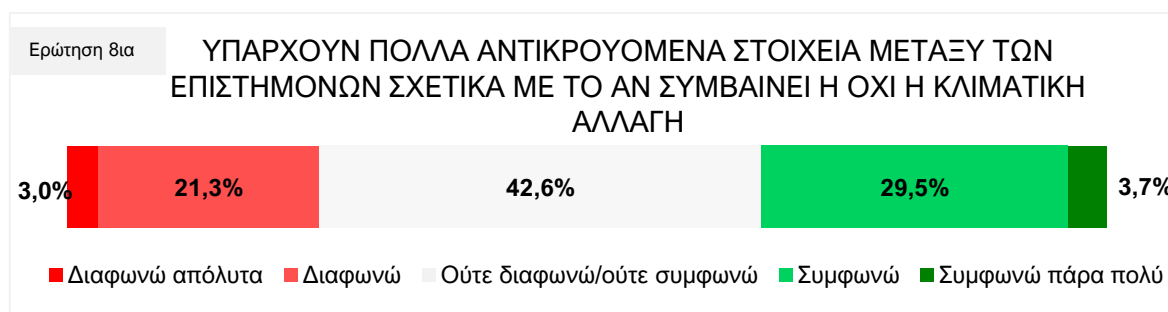
Όσον αφορά τα αίτια, αντίστοιχο είναι το ποσοστό των ερωτηθέντων (95,5%) που θεωρεί ότι **η κλιματική αλλαγή οφείλεται, τουλάχιστον εν μέρει, στις ανθρώπινες δραστηριότητες** (ερ. 2). Πιο συγκεκριμένα, το 54,9% αποδίδει την κλιματική αλλαγή κυρίως στις ανθρώπινες δράσεις (καύση ορυκτών καυσίμων, αποψίλωση δασών, κτηνοτροφία κ.λπ.), ενώ ένα σημαντικό ποσοστό (40,65%) την αποδίδει ισοδύναμα σε ανθρώπινες δράσεις και σε άλλους φυσικούς - περιβαλλοντικούς παράγοντες (ηφαιστειακές εκρήξεις, διακύμανση ηλιακής ακτινοβολίας κ.λπ.).

³ Το μέγιστο δειγματοληπτικό σφάλμα εκτιμάται περίπου στο 5%.

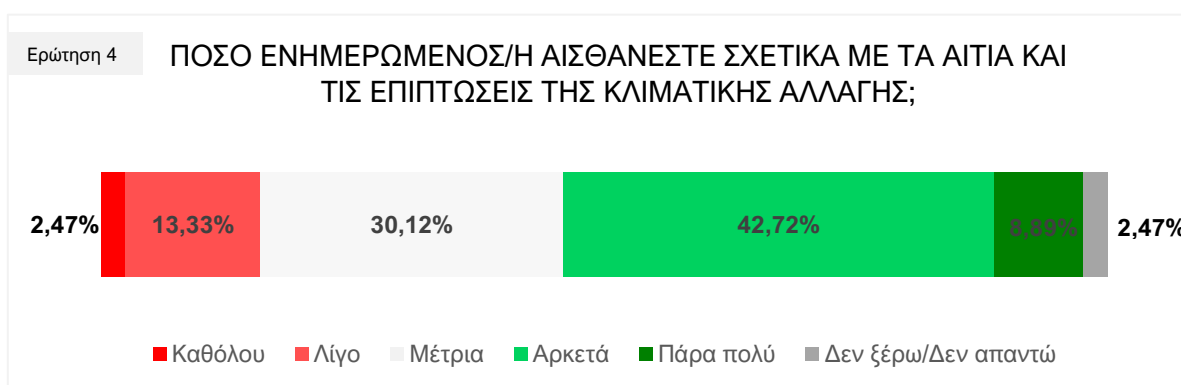
Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι, ενώ τα ποσοστά αποδοχής της κλιματικής αλλαγής στη Χίο είναι ελαφρώς υψηλότερα από αυτά σε πανελλαδικές έρευνες, όπως της διαΝΕΟσις⁴ (96,1% έναντι 90,5%), το ποσοστό που αποδίδει την κλιματική αλλαγή κυρίως σε ανθρωπογενή αίτια είναι ιδιαίτερος χαμηλότερο (54,9% έναντι 90%). Αυτή η διαφοροποίηση αποτελεί σημαντικό εύρημα και σημείο προβληματισμού για το επίπεδο ενημέρωσης των πολιτών της Χίου σχετικά με τα αίτια της κλιματικής αλλαγής. Χαρακτηριστικό είναι ότι το **1/3 των Χιωτών συμφωνεί πως «υπάρχουν πολλά αντικρουόμενα στοιχεία μεταξύ των επιστημόνων σχετικά με το αν συμβαίνει ή όχι η κλιματική αλλαγή»** (ερ. 8, δήλωση ια').

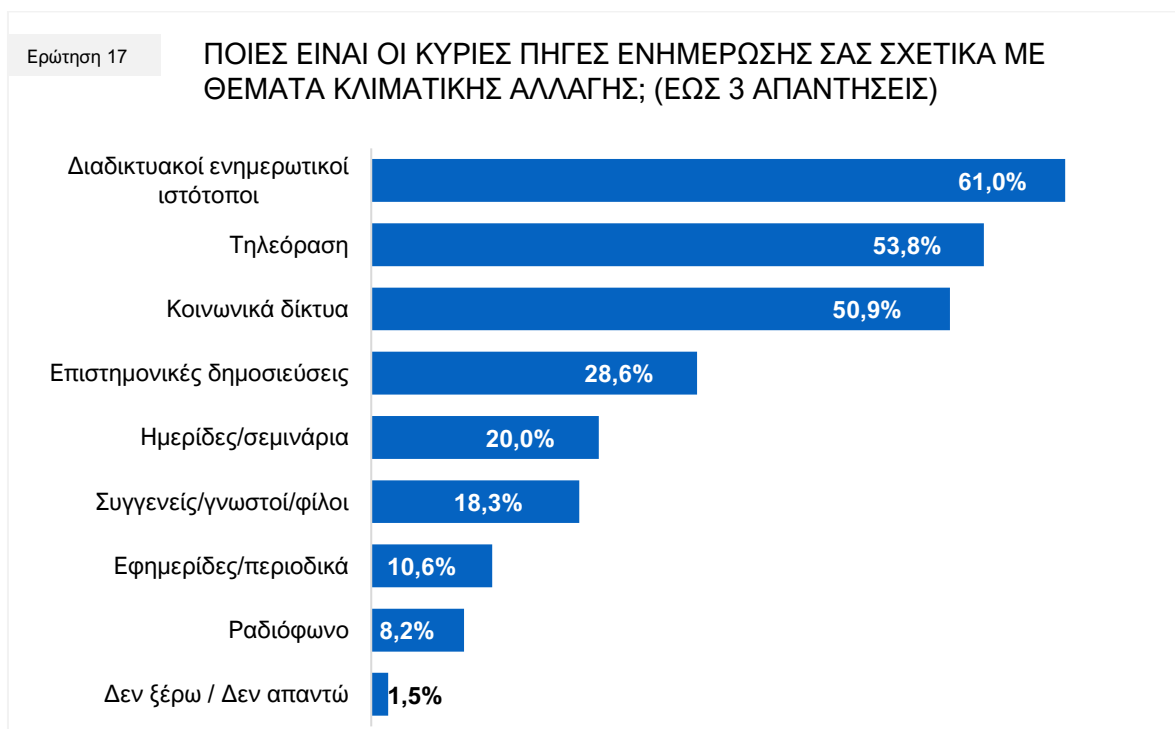
⁴ Έρευνα κοινής γνώμης που διεξήχθη τον Απρίλιο του 2022 για λογαριασμό του Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, η οποία είναι διαθέσιμη [εδώ](#).

ΕΙΝΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΜΕΝΟΙ ΟΙ ΧΙΩΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ;

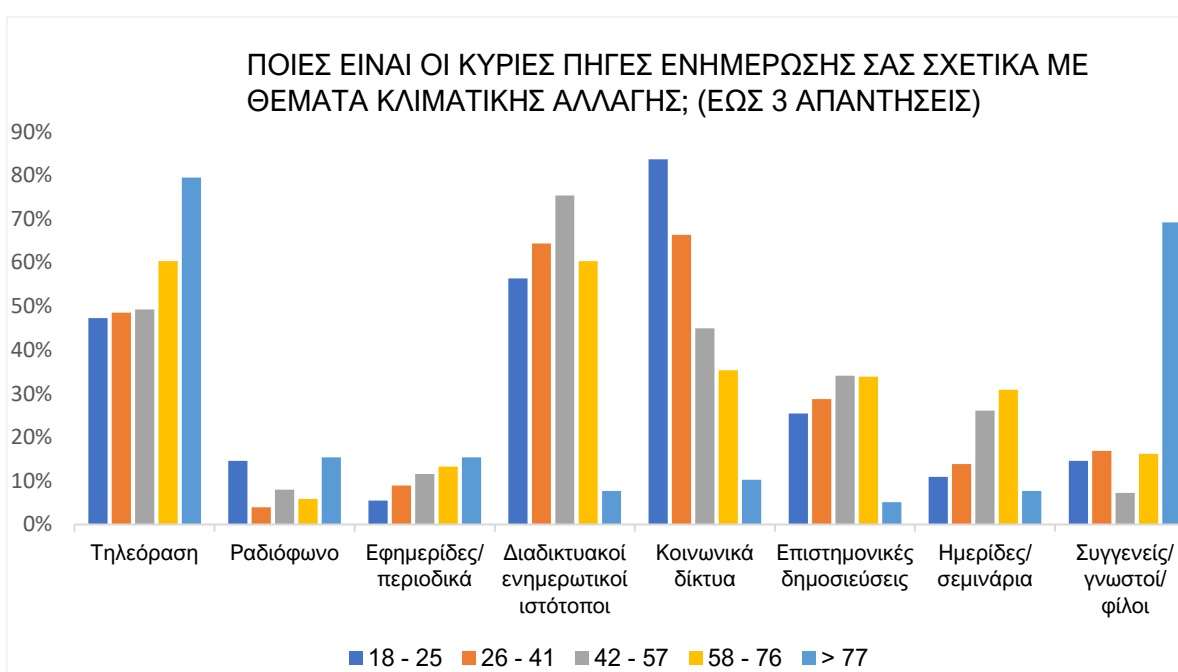
Επαρκώς ενημερωμένοι αισθάνονται οι Χιώτες σχετικά με τα αίτια και τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, καθώς 4 στους 10 απάντησαν «αρκετά», ενώ άλλοι 3 στους 10 απάντησαν «μέτρια» (ερ. 4). Ωστόσο, υπάρχει διαφοροποίηση στις απαντήσεις των ερωτηθέντων ηλικίας 77+, με το 43,6% να δηλώνει ότι αισθάνεται «λίγο» ενημερωμένο.

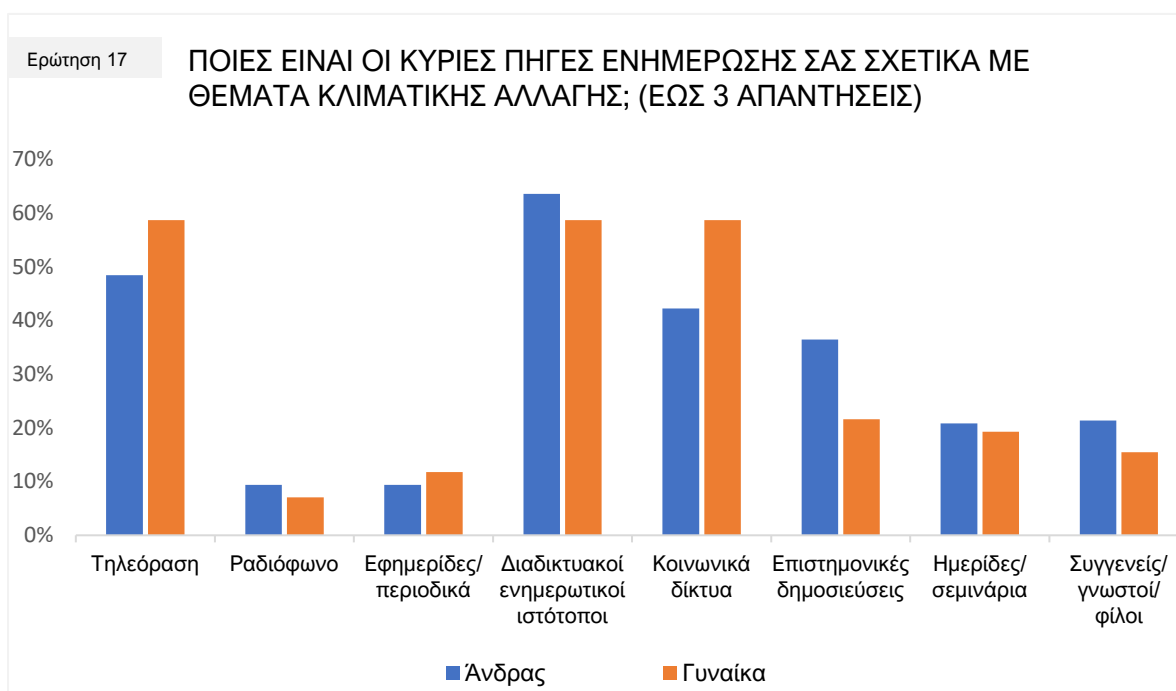
Στο ερώτημα σχετικά με τους τρόπους ενημέρωσης για τα ζητήματα της κλιματικής αλλαγής, οι κάτοικοι της Χίου ανέφεραν κυρίως το διαδίκτυο (είτε ενημερωτικούς ιστότοπους είτε μέσα κοινωνικής δικτύωσης) και την τηλεόραση (ερ. 17). Οι επιστημονικές πηγές ενημέρωσης, όπως δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά και συμμετοχές σε ημερίδες ή σεμινάρια, επιλέχθηκαν από μικρότερο μέρος του δείγματος, αν και τα ποσοστά τους παραμένουν ενθαρρυντικά (24,32% μέσο όρο για τις δυο επιλογές).

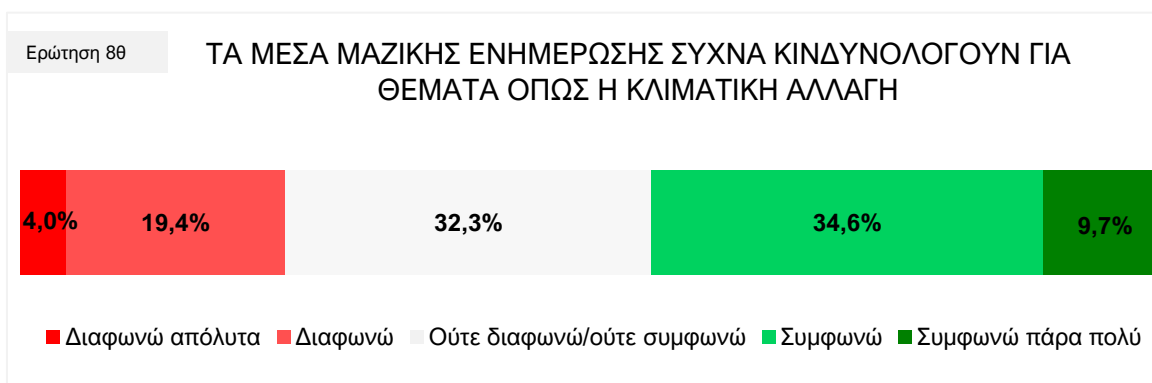
Σημαντικές διαφοροποιήσεις παρατηρούνται στις απαντήσεις αυτής της ερώτησης ανάλογα με τα χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων. Πιο συγκεκριμένα, οι μεγαλύτεροι σε ηλικία είχαν αυξημένα ποσοστά προτίμησης σε παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης, όπως οι εφημερίδες και η τηλεόραση, και πολύ μικρότερα στις διαδικτυακές πηγές. Επιπλέον, τα άτομα ηλικίας 77+ βασίζονται σημαντικά στην ενημέρωση από κοντινούς τους ανθρώπους.

Καταγράφεται διαφοροποίηση στην κύρια πηγή ενημέρωσης ανάλογα με το εκπαιδευτικό υπόβαθρο των ερωτηθέντων, με τα άτομα με υψηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης να επιλέγουν συχνότερα επιστημονικές πηγές. Επίσης, παρατηρούνται διαφορές μεταξύ των φύλων: οι γυναίκες φαίνεται να προτιμούν πιο συχνά τα κοινωνικά δίκτυα και την τηλεόραση, ενώ οι άνδρες αναφέρουν περισσότερο επιστημονικές δημοσιεύσεις και διαδικτυακούς ενημερωτικούς ιστότοπους.

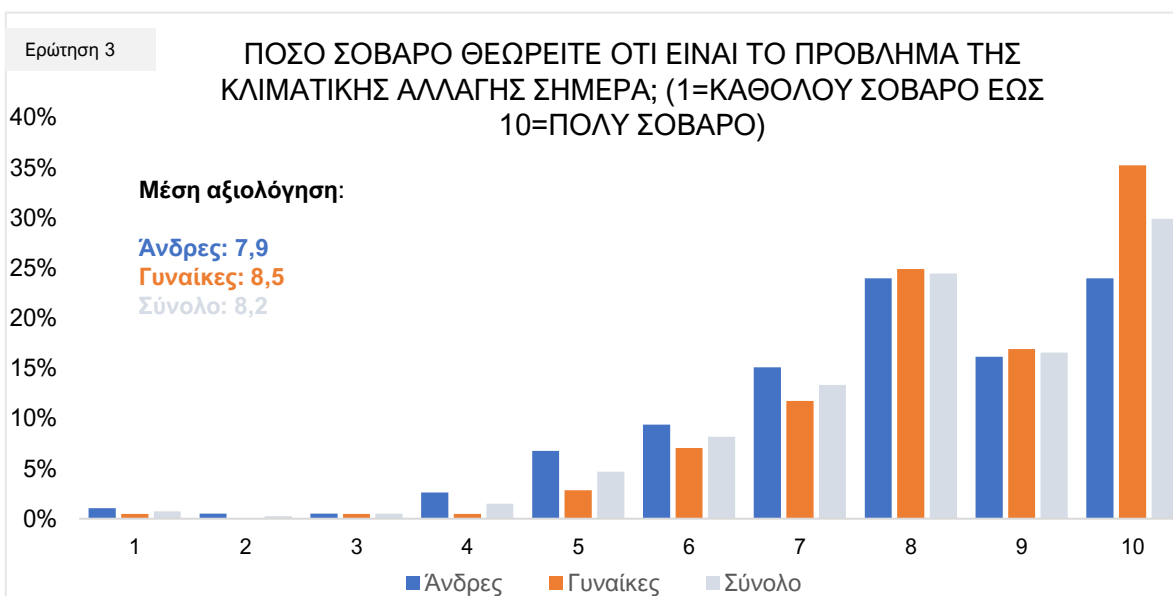
Αξιοσημείωτο είναι ότι σχεδόν οι μισοί ερωτηθέντες εκφράζουν καχυποψία προς τους κύριους φορείς ενημέρωσης, όπως τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, συμφωνώντας με τη δήλωση ότι «τα μέσα μαζικής ενημέρωσης συχνά κινδυνολογούν για θέματα όπως η κλιματική αλλαγή» (ερ. 8, δήλωση θ').

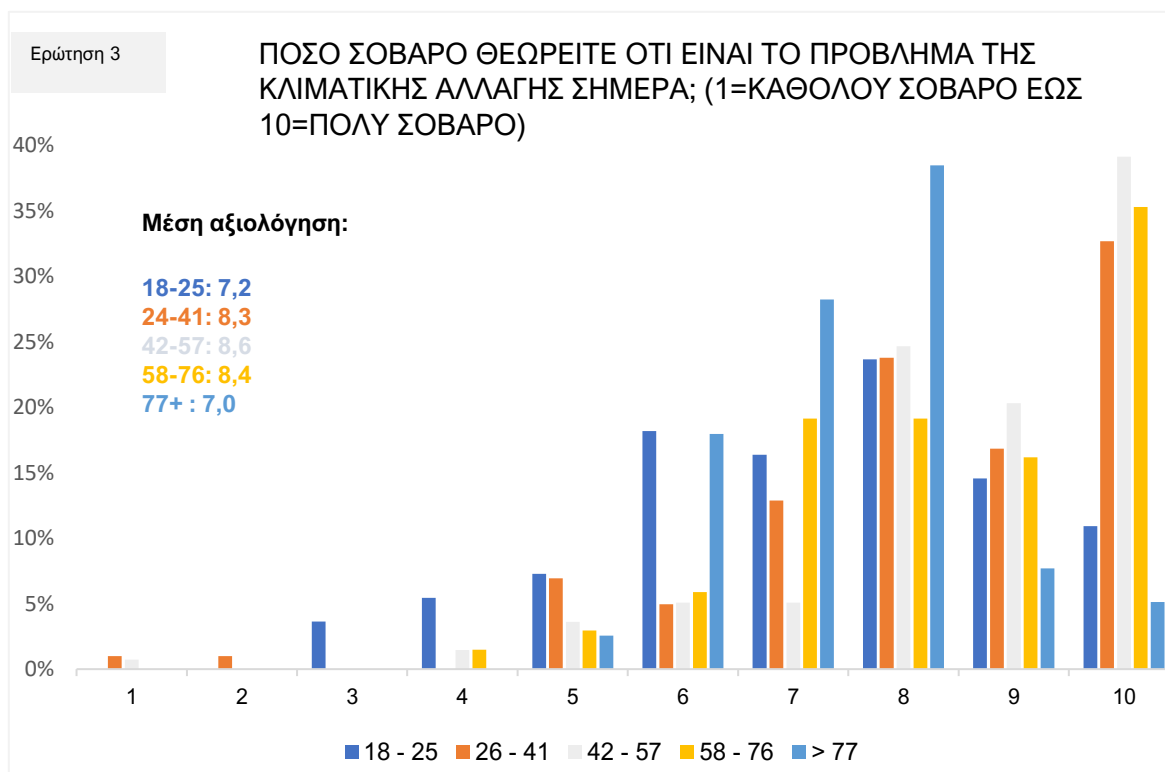

ΠΟΣΟ ΣΟΒΑΡΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ;

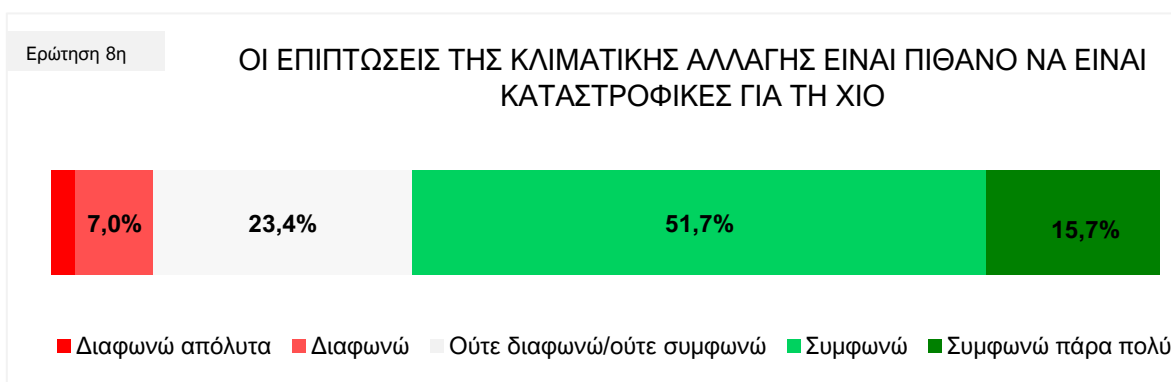
Συνοψίζοντας τα ευρήματα, **οι κάτοικοι της Χίου θεωρούν την κλιματική αλλαγή σοβαρό πρόβλημα, παρατηρούν ήδη εμφανείς αλλαγές στο νησί τους**, με σημαντικές επιπτώσεις στην καθημερινότητά τους (ερ. 3, 5, 7). Στη 10-βάθμια κλίμακα σοβαρότητας (1 = καθόλου σοβαρό, 10 = πολύ σοβαρό), ένα ποσοστό σχεδόν 30% επέλεξε το 10, ενώ σχεδόν το 70% έδωσε απαντήσεις 8-10, με μέσο όρο 8,2. Οι γυναίκες εμφανίζονται πιο emphaticές στη σοβαρότητα της κατάστασης, γεγονός που μπορεί να υποδεικνύει διαφορές στην ευαισθητοποίηση ή στην αντίληψη των μελλοντικών επιπτώσεων σε σχέση με τους άνδρες.

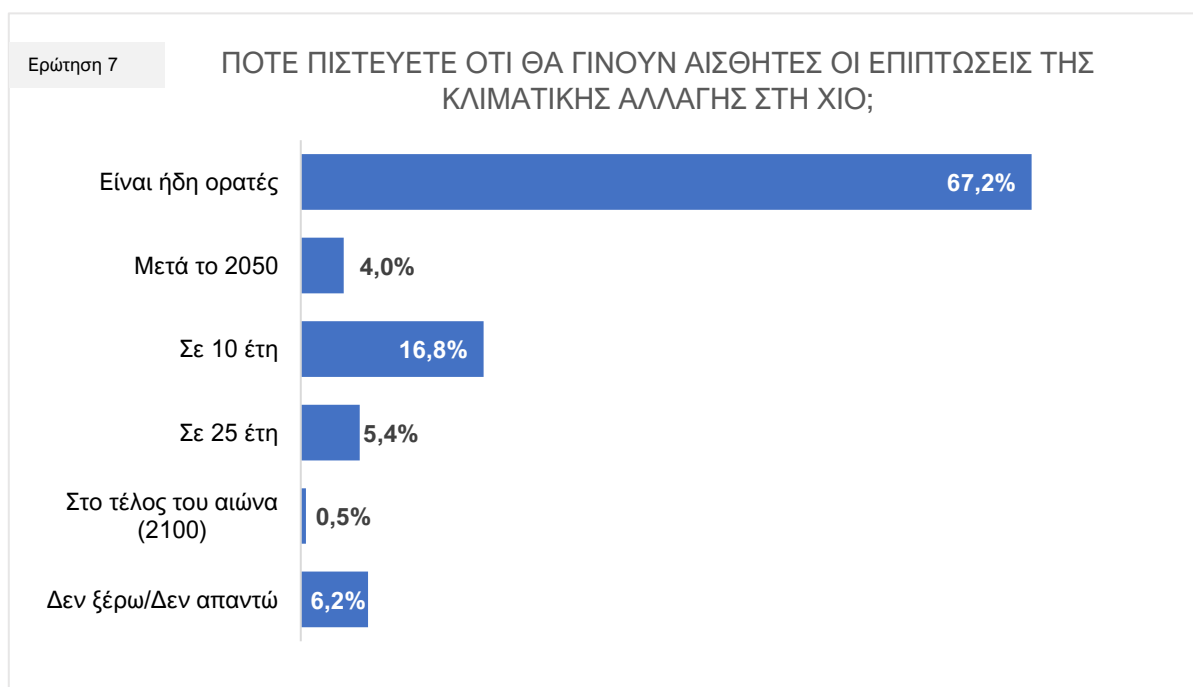
Διαφοροποίηση παρατηρείται και μεταξύ των νεότερων (18-25) και των μεγαλύτερων σε ηλικία (77+) ομάδων, οι οποίες εμφανίζουν χαμηλότερα ποσοστά στην κατηγοριοποίηση της σοβαρότητας της κατάστασης, με μέσο όρο 7,2 και 7,0 αντίστοιχα. Οι μεγαλύτεροι ενδέχεται να αποφεύγουν τις ακραίες τιμές λόγω εμπειριών με σοβαρότερες καταστάσεις, όπως ο πόλεμος. Οι νεότεροι, από την άλλη, ίσως δεν έχουν βιώσει άμεσα τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής ή δίνουν προτεραιότητα σε άλλα ζητήματα, γι' αυτό εμφανίζουν τα υψηλότερα ποσοστά στις χαμηλές απαντήσεις (1-5).

Τεκμήριο της σοβαρότητας με την οποία οι Χιώτες αντιλαμβάνονται το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής είναι ότι περισσότεροι από τα 2/3 των ερωτηθέντων συμφωνούν με τη δήλωση «οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής είναι πιθανό να είναι καταστροφικές για τη Χίο» (ερ. 8, δήλωση η').

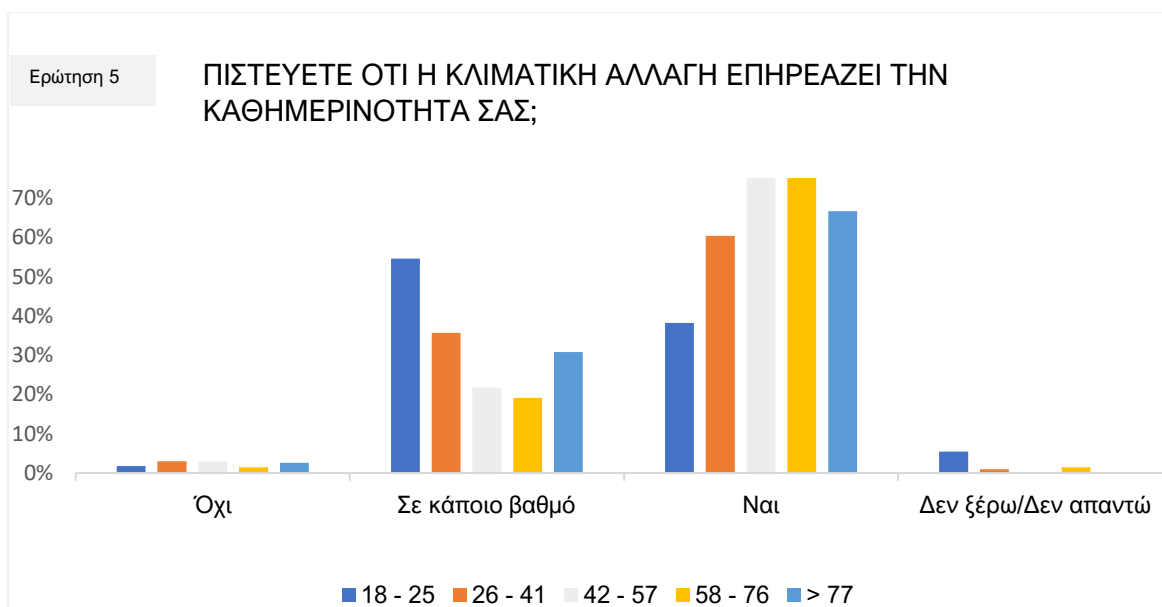
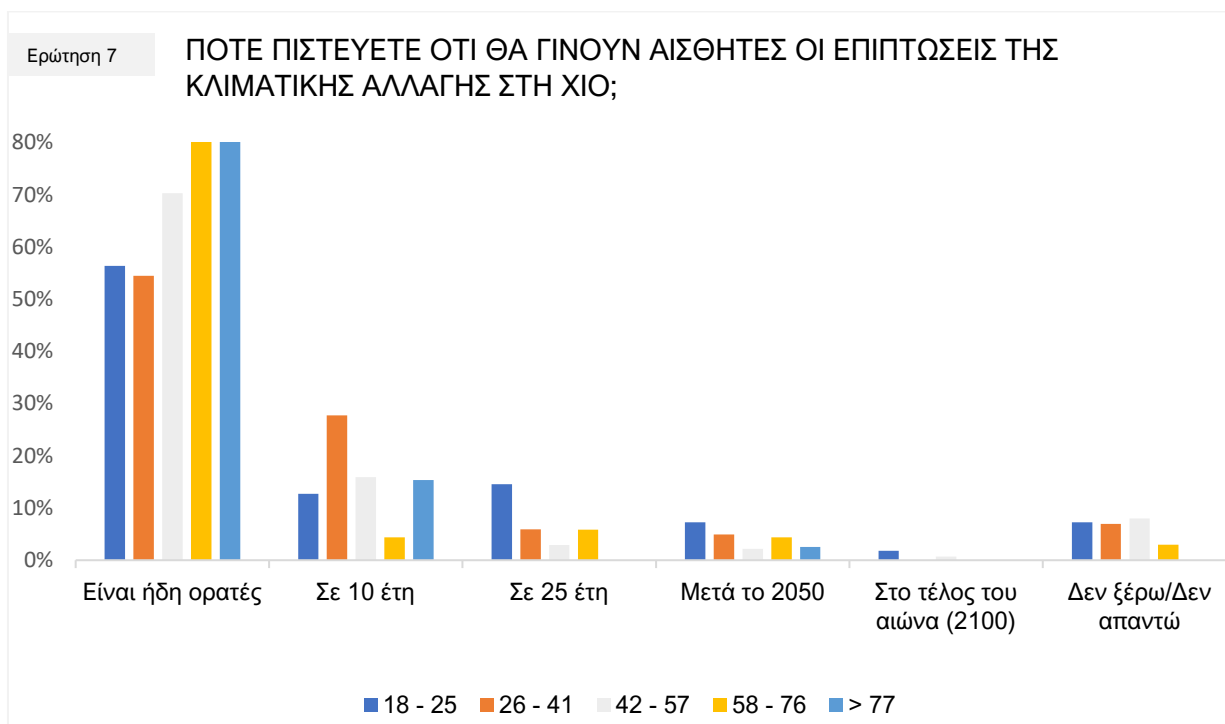
Οι κάτοικοι της Χίου θεωρούν ότι οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής είναι ήδη ορατές⁵, καθώς περισσότεροι από 2/3 δηλώνουν ότι αυτές έχουν αρχίσει να γίνονται αισθητές (ερ. 7). Επιπλέον, σχεδόν 2 στους 3 απαντούν ξεκάθαρα ότι η κλιματική αλλαγή επηρεάζει την καθημερινότητά τους, ενώ λίγο λιγότερο από το υπόλοιπο 1/3 εκτιμά ότι τους επηρεάζει «σε κάποιο βαθμό» (ερ. 5).

⁵ Σύμφωνα με τα ευρήματα της ποιοτικής έρευνας, οι Χιώτες παρατηρούν αλλαγές όπως η μεταβολή των εποχών, η μείωση των βροχοπτώσεων, η αυξημένη εκδήλωση και ένταση των πυρκαγιών, καθώς και η έλλειψη γλυκού νερού, με αρνητικές επιπτώσεις στη γεωργία και τη βιοποικιλότητα του νησιού.

Παρά τα υψηλά ποσοστά στο σύνολο του δείγματος, παρατηρήθηκαν διαφοροποιήσεις ανάλογα με την ηλικία. Στο ερώτημα 7, σχετικά με το πότε οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής είναι ορατές, οι νεότερες ηλικιακές ομάδες (18-25 και 26-41) απάντησαν με σημαντικά χαμηλότερη συχνότητα ότι αυτές είναι ήδη αισθητές, σε σύγκριση με τους μεγαλύτερους σε ηλικία. Παρόμοια διαφοροποίηση υπήρξε στο ερώτημα για το αν επηρεάζεται η καθημερινότητά τους, με την πλειοψηφία των νεότερων (18-25) να απαντούν «σε κάποιο βαθμό» (54,6%) και λιγότεροι «ναι» (38,2%).

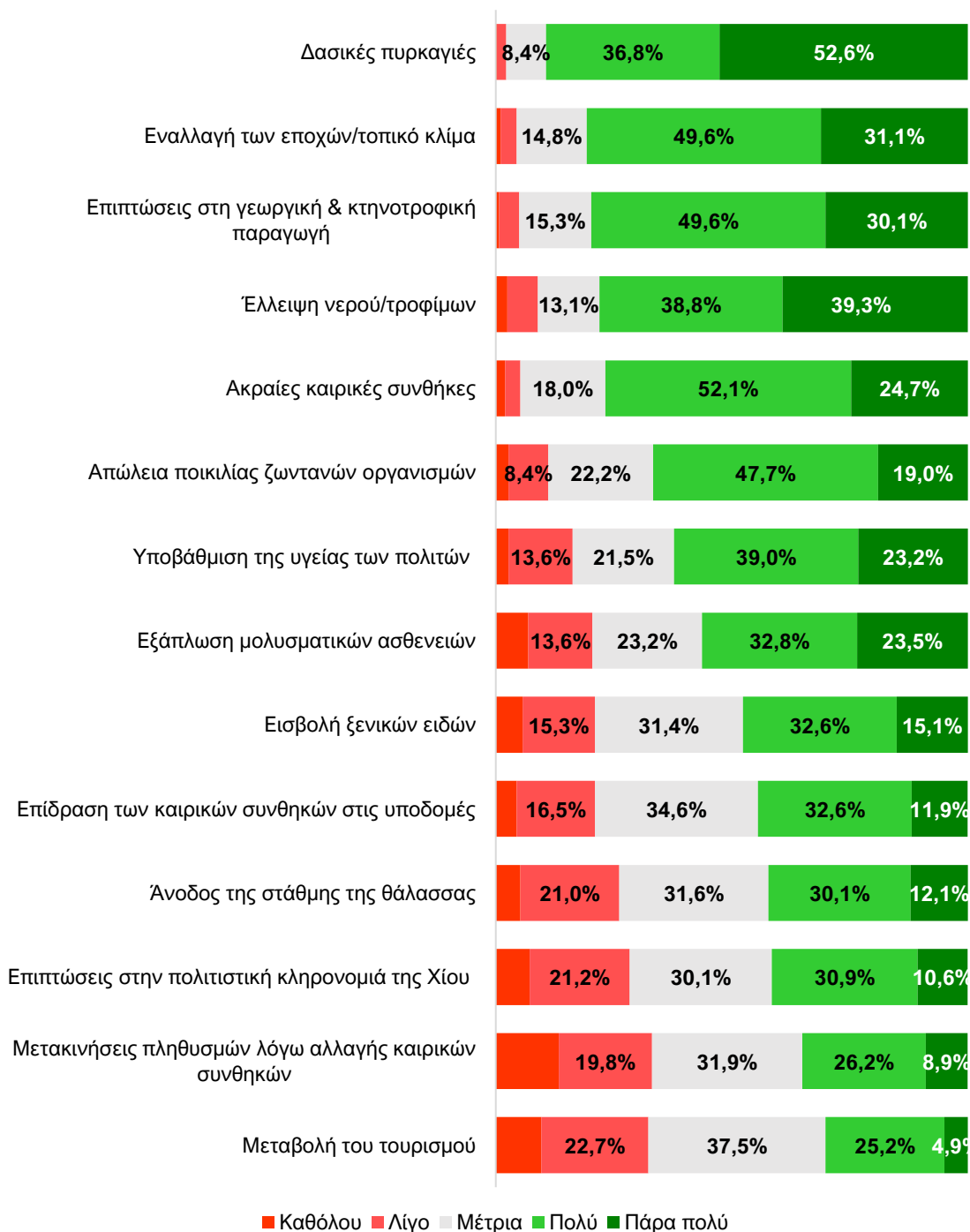

Οι κάτοικοι της Χίου εξέφρασαν υψηλό βαθμό ανησυχίας για τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σε 8 από τα 14 επίπεδα που αξιολογήθηκαν (ερ. 6), υποδεικνύοντας αυξημένη συνειδητοποίηση των κινδύνων.

Οι δασικές πυρκαγιές προκαλούν τη μεγαλύτερη ανησυχία, με πάνω από τους μισούς Χιώτες να απαντούν «πάρα πολύ» για το βαθμό ανησυχίας, κάτι που πιθανώς συνδέεται και με την καταστροφική πυρκαγιά του 2012. Παρόμοιο εύρημα προέκυψε και από την πανελλαδική έρευνα της διαΝΕΟσις. Πολύ σημαντικός βαθμός ανησυχίας εκφράζεται επίσης για την έλλειψη νερού και τροφίμων, την εναλλαγή των εποχών και το τοπικό κλίμα, τη γεωργική και κτηνοτροφική παραγωγή, καθώς και τις ακραίες καιρικές συνθήκες. Αντίθετα, η μεταβολή του τουρισμού και οι πληθυσμιακές μετακινήσεις, εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, δεν προκαλούν σημαντική ανησυχία.

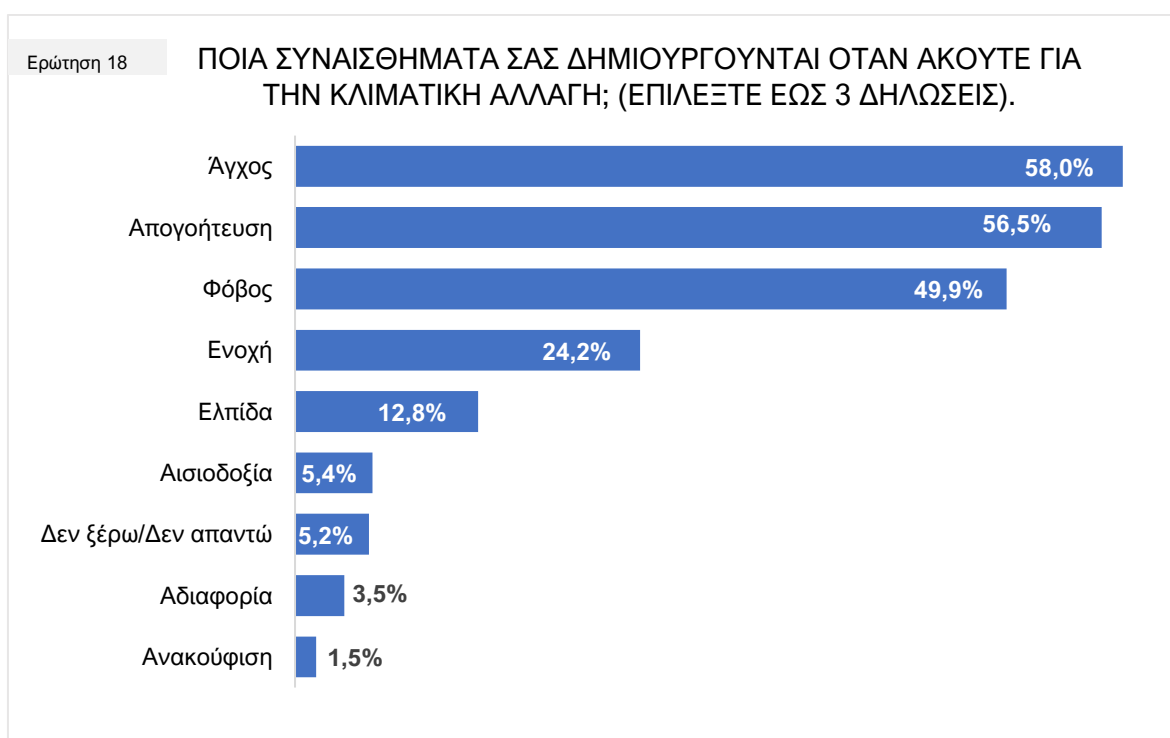
Ερώτηση 6

ΠΟΙΟΣ Ο ΒΑΘΜΟΣ ΑΝΗΣΥΧΙΑΣ ΣΑΣ ΓΙΑ ΚΑΘΕΜΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΧΙΟΥ;

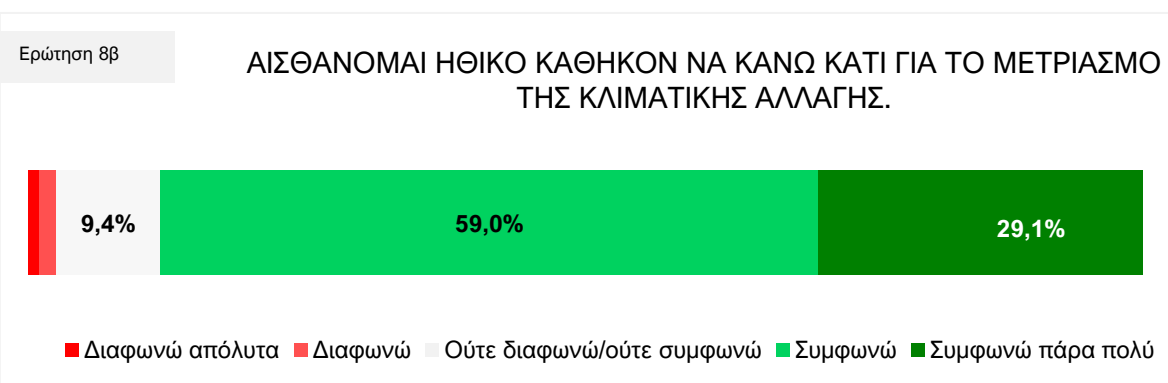
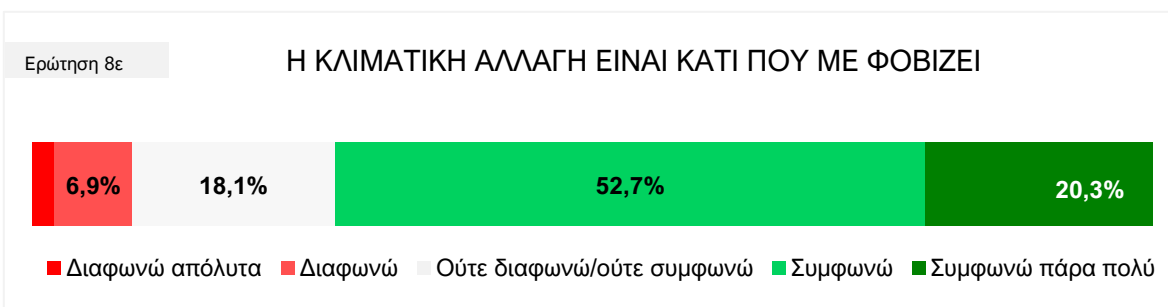
ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ;

Άγχος, απογοήτευση και φόβος ήταν τα πιο συχνά συναισθήματα που ανέφεραν οι κάτοικοι της Χίου όταν ρωτήθηκαν για την κλιματική αλλαγή (ερ. 18). Περισσότεροι από τους μισούς συμπεριέλαβαν στις απαντήσεις τους το άγχος και την απογοήτευση (τουλάχιστον μία από τις τρεις επιλογές), ενώ περίπου οι μισοί εξέφρασαν και φόβο.

Σχεδόν 3/4 των Χιωτών παραδέχονται ότι η κλιματική αλλαγή τους προκαλεί φόβο, ενώ περισσότερο από το 88% δηλώνει ότι νιώθει ηθική υποχρέωση να συμβάλλει στο μετριασμό της (ερ. 8). Σημαντικά μεγαλύτερα ποσοστά συμφωνίας παρατηρούνται στις γυναίκες σε σύγκριση με τους άνδρες. Επιπλέον, τα ποσοστά συμφωνίας αυξάνονται με την ηλικία στη δήλωση για την ηθική υποχρέωση, κάτι που δείχνει ότι τα μεγαλύτερα σε ηλικία άτομα αισθάνονται μεγαλύτερη ευθύνη λόγω της συμμετοχής τους στο πρόβλημα.

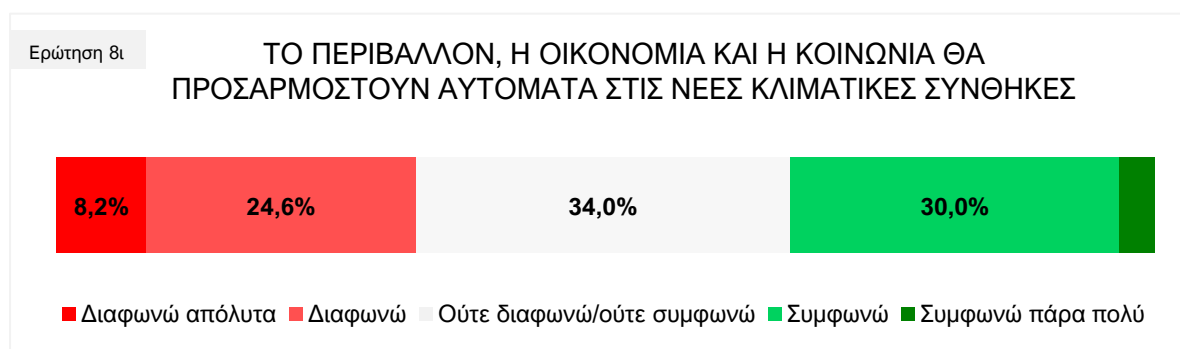

ΠΡΟΛΑΒΑΙΝΟΥΜΕ ΝΑ ΛΑΒΟΥΜΕ ΜΕΤΡΑ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ;

Οι κάτοικοι της Χίου εκφράζουν την πεποίθηση ότι **δεν είναι πολύ αργά να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής** (ερ. 8). Ωστόσο, δεν είναι σαφής η θέση τους ως προς το εάν το περιβάλλον, η οικονομία και η κοινωνία θα μπορέσουν να προσαρμοστούν αυτόματα στις νέες κλιματικές συνθήκες.

Δηλώνουν την ανάγκη για περισσότερες δράσεις στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή στις νέες κλιματικές συνθήκες για την προστασία της δημόσιας υγείας. Υπογραμμίζουν την ανάγκη πρωτοβουλιών από τον επιχειρηματικό και βιομηχανικό τομέα, καθώς και την απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα. Επιπλέον, θεωρούν ότι ο σύγχρονος τρόπος ζωής είναι ο κύριος ανασταλτικός παράγοντας (64,5%) για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Ερώτηση 8ζ

ΓΙΑ ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ, ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟ ΝΑ ΑΠΕΞΑΡΤΗΘΟΥΜΕ ΑΠΟ ΤΑ ΟΡΥΚΤΑ ΚΑΥΣΙΜΑ (ΑΝΘΡΑΚΑ, ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ, ΦΥΣΙΚΟ ΑΕΡΙΟ) ΚΑΙ ΝΑ ΣΤΡΑΦΟΥΜΕ ΣΤΙΣ ΑΝΑΝΕΩΣΙΜΕΣ ΠΗΓΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

■ Διαφωνώ απόλυτα ■ Διαφωνώ ■ Ούτε διαφωνώ/ούτε συμφωνώ ■ Συμφωνώ ■ Συμφωνώ πάρα πολύ

Ερώτηση 8στ

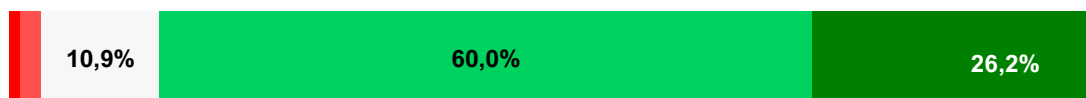
ΟΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΝΟΥΝ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

■ Διαφωνώ απόλυτα ■ Διαφωνώ ■ Ούτε διαφωνώ/ούτε συμφωνώ ■ Συμφωνώ ■ Συμφωνώ πάρα πολύ

Ερώτηση 8α

ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΟ ΝΑ ΔΩΣΟΥΜΕ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ

■ Διαφωνώ απόλυτα ■ Διαφωνώ ■ Ούτε διαφωνώ/ούτε συμφωνώ ■ Συμφωνώ ■ Συμφωνώ πάρα πολύ

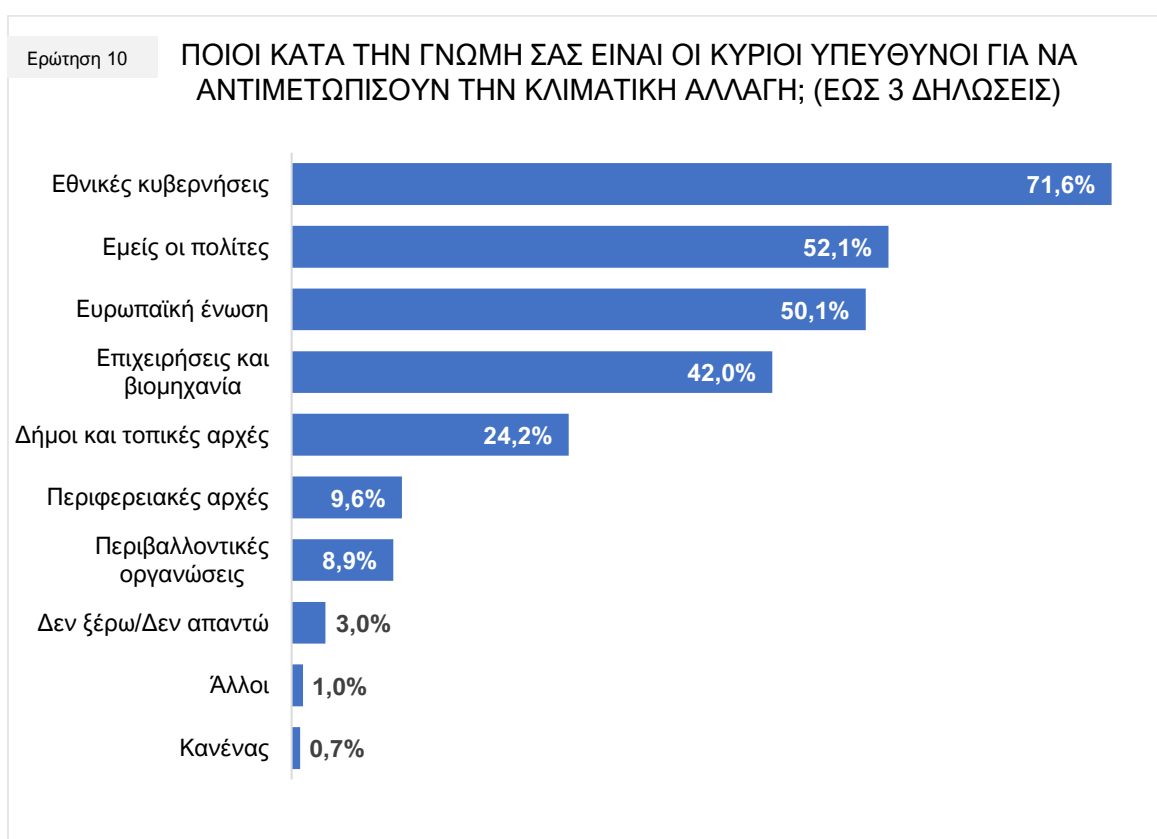
Ερώτηση 8δ

Ο ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ Η ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΠΟΦΕΥΚΤΗ ΕΙΝΑΙ Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΖΩΗΣ

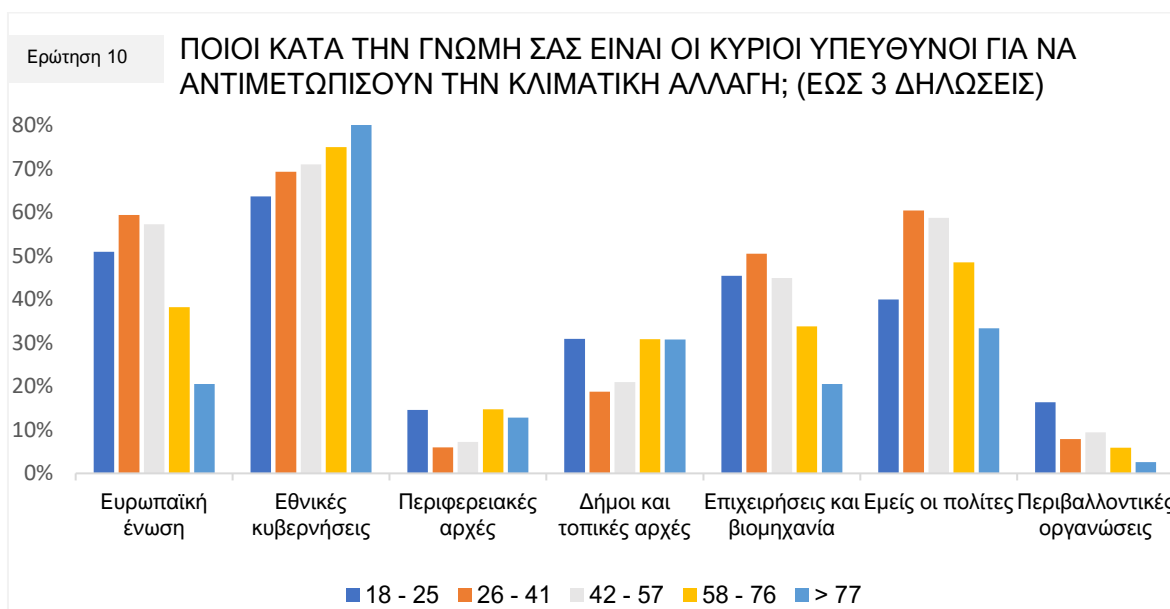

■ Διαφωνώ απόλυτα ■ Διαφωνώ ■ Ούτε διαφωνώ/ούτε συμφωνώ ■ Συμφωνώ ■ Συμφωνώ πάρα πολύ

Στο ερώτημα για το ποιοι θεωρούνται οι **κύριοι υπεύθυνοι για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής**, οι **Χιώτες θεωρούν υπεύθυνες κυρίως τις εθνικές κυβερνήσεις**, με σχεδόν 3/4 να περιλαμβάνουν αυτήν την επιλογή στις έως τρεις επιλογές τους (ερ. 10). Ένα σημαντικό ποσοστό αναφέρει επίσης τους πολίτες, αναγνωρίζοντας την ατομική ευθύνη, καθώς και την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις επιχειρήσεις/βιομηχανία. Αυτό το μείγμα απαντήσεων υποδηλώνει την αντίληψη τόσο της παγκόσμιας διάστασης του προβλήματος όσο και της προσωπικής ευθύνης.

Οι γυναίκες δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στην απάντηση «*Εμείς οι πολίτες*», δείχνοντας μεγαλύτερη αίσθηση προσωπικής ευθύνης. Επίσης, παρατηρούνται διαφοροποιήσεις ανάλογα με την ηλικία, με τους μεγαλύτερους να προτιμούν την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής σε εθνικό επίπεδο μέσω των κυβερνήσεων, ενώ οι νεότεροι προκρίνουν την Ευρωπαϊκή Ένωση και τον ρόλο των επιχειρήσεων/βιομηχανίας.

ΕΧΟΥΝ ΔΙΑΘΕΣΗ ΝΑ ΑΝΑΛΑΒΟΥΝ ΔΡΑΣΗ;

Περισσότεροι από τους μισούς κατοίκους της Χίου θεωρούν ότι –συμπεριλαμβανομένων των ίδιων– όλοι μας είμαστε υπεύθυνοι για την αντιμετώπιση και το μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, δείχνοντας **διάθεση ανάληψης δράσης** (ερ. 10).

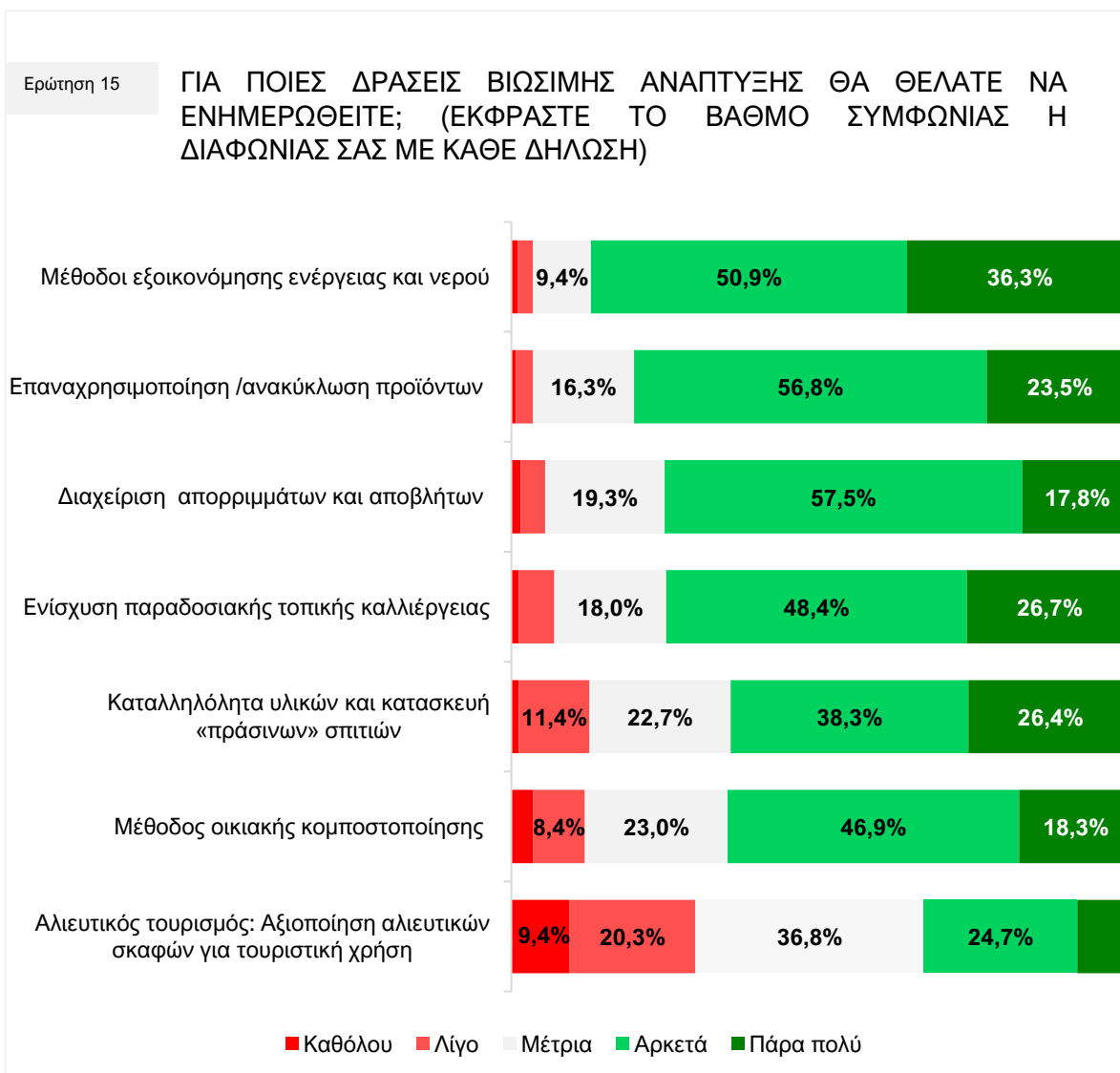
Σχεδόν 2 στους 3 ερωτηθέντες προέκριναν την επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση προϊόντων, ενώ λιγότεροι από τους μισούς επέλεξαν την εξοικονόμηση νερού και ενέργειας (ερ. 12). Περίπου το 1/3 προτίμησε τη φύτευση πρασίνου και τη μείωση των πλαστικών μίας χρήσης. Οι υπόλοιπες επιλογές συγκέντρωσαν πολύ μικρότερα ποσοστά.

Καθώς όλες οι δυνατές απαντήσεις στο συγκεκριμένο ερώτημα θεωρούνται σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό επιθυμητές, η επιλογή τους από τους ερωτηθέντες λειτουργεί ως ένδειξη προτεραιοτήτων.

Στον αντίποδα, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η τελευταία προτεραιότητα: η επιλογή της αγοράς ηλεκτρικού αυτοκινήτου, η οποία καταλαμβάνει την τελευταία θέση, ακόμη και κάτω από την επιλογή «Δεν ξέρω / Δεν απαντώ». Αυτό το αποτέλεσμα μπορεί να οφείλεται στο κόστος των ηλεκτρικών οχημάτων ή/και, όπως προέκυψε από τους διαλόγους στις ομάδες εστίασης, στην καχυποψία των Χιωτών σχετικά με το συνολικό οικολογικό αποτύπωμα της ηλεκτροκίνησης, ειδικά κατά τη φάση της κατασκευής.

Θετικοί εμφανίζονται οι Χιώτες στη λήψη ενημέρωσης για δράσεις βιώσιμης ανάπτυξης, τουλάχιστον για αυτές που παραθέτει η έρευνα (ερ. 15). Συγκεκριμένα, το μεγαλύτερο ενδιαφέρον καταγράφεται στις μεθόδους εξοικονόμησης ενέργειας και νερού (87,2%) και στην επαναχρησιμοποίηση/ανακύκλωση προϊόντων (80,3%), σε συμφωνία με τις κύριες προτεραιότητες της ερώτησης 12. Ακολουθούν η διαχείριση απορριμμάτων και αποβλήτων, καθώς και η ενίσχυση της παραδοσιακής τοπικής καλλιέργειας. Σημαντικό, αλλά μικρότερο, ενδιαφέρον παρατηρείται για την καταλληλόλητα υλικών και την κατασκευή «πράσινων» σπιτιών, καθώς και για την οικιακή κομποστοποίηση. Το μικρότερο ενδιαφέρον σημειώνεται στον αλιευτικό τουρισμό, όπου οι θετικές απαντήσεις περιορίζονται στο 1/3 των ερωτηθέντων.

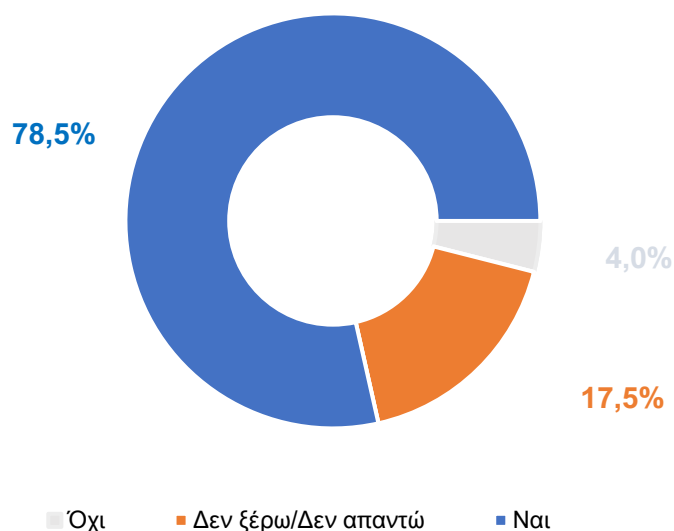

Πέρα από τη σημαντική διάθεση για ενημέρωση και υιοθέτηση ατομικών πρωτοβουλιών και δράσεων για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, οι Χιώτες έδειξαν ιδιαίτερα emphatic θετική ανταπόκριση σε μια πιθανή συμμετοχική δράση για το σχεδιασμό πρωτοβουλιών προσαρμογής της Χίου στην κλιματική αλλαγή (ερ. 13).

Ερώτηση 13

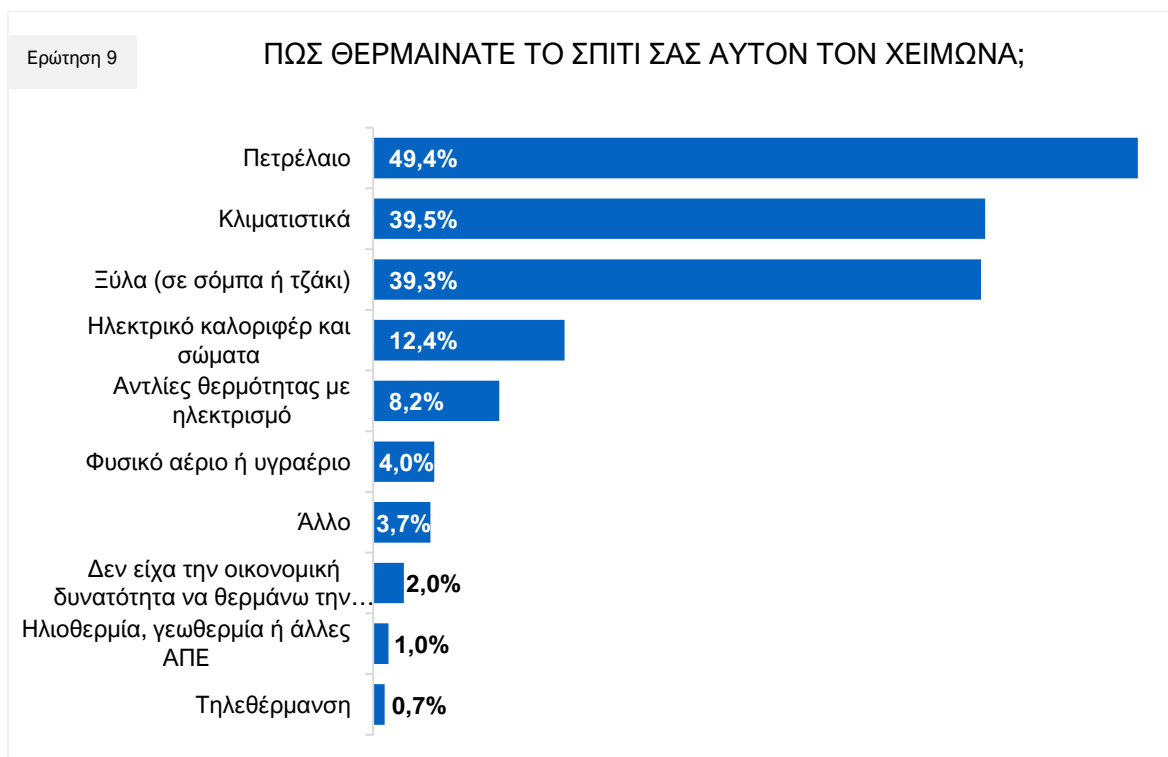
ΘΑ ΠΑΙΡΝΑΤΕ ΜΕΡΟΣ ΣΕ ΜΙΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΔΡΑΣΕΩΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΧΙΟΥ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ;

Τα σημάδια ωριμότητας που παρουσιάζει η κοινωνία της Χίου φαίνονται από τη μετατόπιση της θεωρητικής διάθεσης για ανάληψη δράσης κατά της κλιματικής αλλαγής, που εκφράστηκε στις προγενέστερες ερωτήσεις, προς πιο πρακτικά επίπεδα. Αυτό δεν αφορά μόνο το ενδιαφέρον για συγκεκριμένη ενημέρωση, αλλά και τη διάθεση συμμετοχής στο σχεδιασμό ευρύτερων δράσεων. Πρόκειται για μια ένδειξη ότι, με την κατάλληλη περαιτέρω ενθάρρυνση, υπάρχει η δυνατότητα για αποτελεσματική δραστηριοποίηση της τοπικής κοινωνίας.

Στο ερώτημα ποιες πηγές/μέσα θέρμανσης χρησιμοποίησαν για να κρατήσουν το σπίτι τους ζεστό τον προηγούμενο χειμώνα (έως 3 επιλογές), οι μισοί Χιώτες απάντησαν ότι χρησιμοποίησαν πετρέλαιο, περίπου 4 στους 10 ανέφεραν κλιματιστικά και ξύλα, ενώ 1 στους 8 δήλωσε ότι έκανε χρήση ηλεκτρικών καλοριφέρ και σωμάτων (ερ. 9). Τα στοιχεία αυτά υποδεικνύουν το περιθώριο βελτίωσης σε έναν από τους κύριους άξονες ατομικής κινητοποίησης των Χιωτών: την εξοικονόμηση ενέργειας.

Σημειώνεται ότι η επιλογή πηγής/μέσου θέρμανσης επηρεάζεται σημαντικά από την ήδη υπάρχουσα υποδομή (δημόσια ή ιδιωτική) και την οικονομική δυνατότητα των νοικοκυριών. Παρά ταύτα, η ερώτηση παρέχει πληροφορίες για την τρέχουσα διαθεσιμότητα των ιδιωτικών υποδομών θέρμανσης. Η ευρεία χρήση ξύλου (με συνήθως χαμηλή απόδοση καύσης), η εκτεταμένη χρήση πετρελαίου, καθώς και η όχι αμελητέα χρήση ηλεκτρικών καλοριφέρ/σωμάτων (που έχουν εξαιρετικά χαμηλή ενεργειακή απόδοση) υποδηλώνουν ότι υπάρχει σημαντικό περιθώριο για αποτελεσματική εξοικονόμηση ενέργειας μέσω της κατάλληλης αντικατάστασης των σχετικών ιδιωτικών υποδομών.

ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

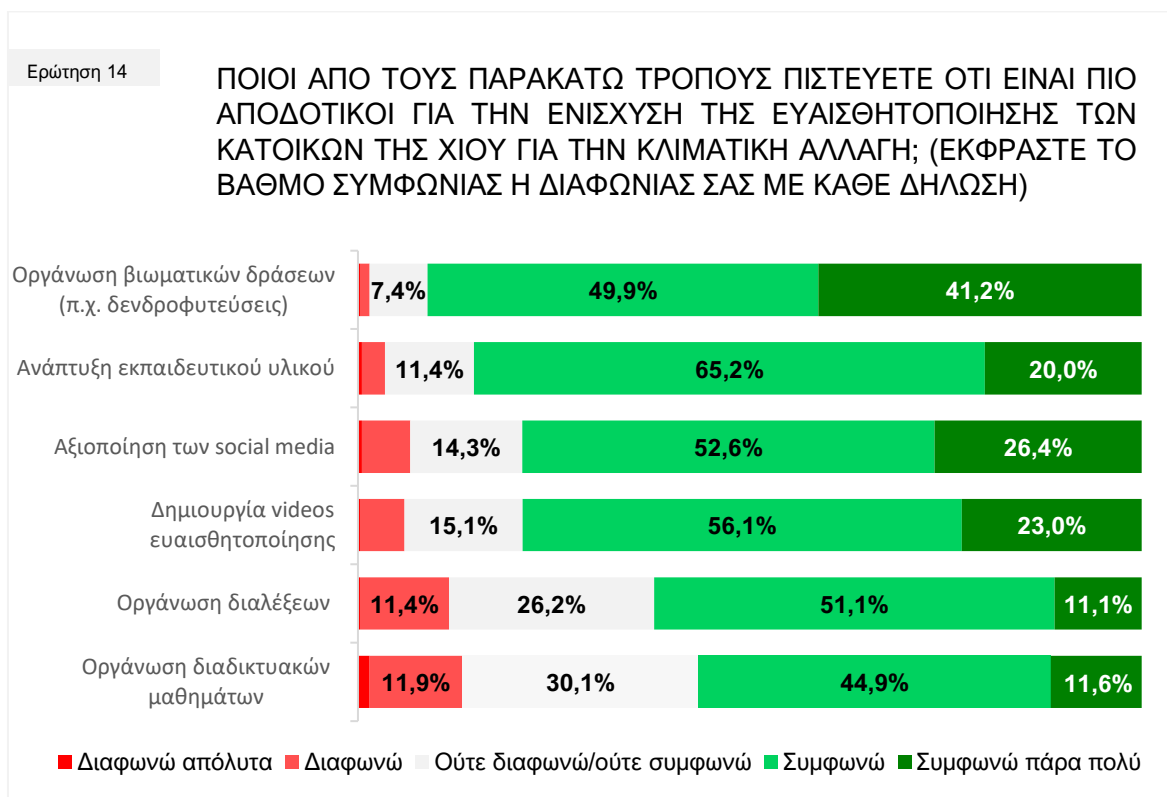
Οι κάτοικοι της Χίου έδειξαν σημαντικές ενδείξεις συνειδητοποίησης του μεγέθους και της σοβαρότητας της κλιματικής αλλαγής, αναγνωρίζοντας όχι μόνο την ανθρωπογενή προέλευσή της, αλλά και την ατομική τους ευθύνη. Ωστόσο, **παρά τα υψηλά επίπεδα επίγνωσης, φαίνεται να θεωρούν ότι ο γενικός βαθμός ευαισθητοποίησης στην ευρύτερη κοινωνία της Χίου παραμένει μάλλον χαμηλός** (ερ. 11). Με άλλα λόγια, παρόλο που υπάρχει κατανόηση του προβλήματος, πιστεύουν ότι αυτή η γνώση δεν έχει ακόμα οδηγήσει σε επαρκή ευαισθητοποίηση.

Με βάση την άποψη των Χιωτών για το χαμηλό βαθμό ευαισθητοποίησης σχετικά με την κλιματική αλλαγή, παρουσιάζει ενδιαφέρον ποιους τρόπους θεωρούν πιο αποτελεσματικούς για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος (ερ. 14).

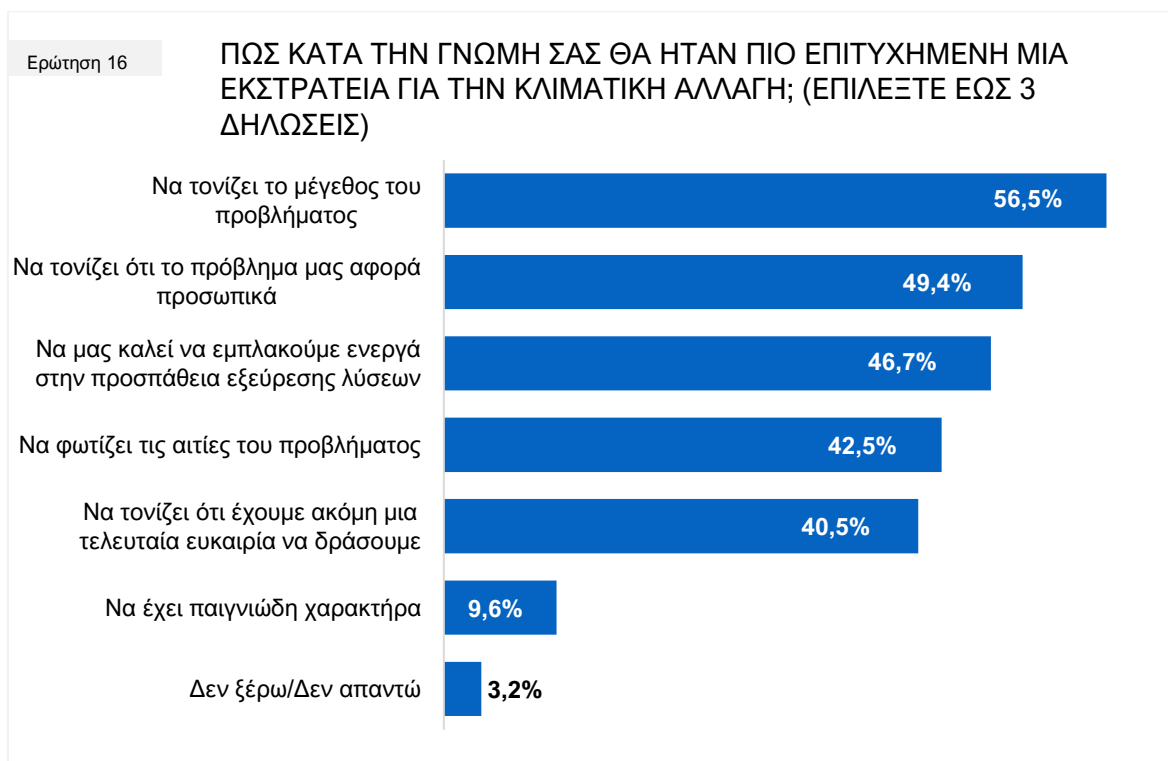
Περισσότεροι από 9 στους 10 (91,1%) προτιμούν την οργάνωση βιωματικών δράσεων, όπως **οι δενδροφυτεύσεις, ως τον πιο δημοφιλή τρόπο ενίσχυσης ευαισθητοποίησης για την κλιματική αλλαγή.**

Σημειώνεται ότι η υψηλή δημοτικότητα των δενδροφυτεύσεων/αναδασώσεων είναι κάτι που παρατηρείται σε πανελλαδικό επίπεδο. Ακολουθούν ιεραρχικά η ανάπτυξη σχετικού εκπαιδευτικού υλικού (85,2%), η αξιοποίηση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και η δημιουργία βιντεοληπτικού υλικού – επίσης ψηλά στις προτιμήσεις με ποσοστό 79%. Τέλος, η οργάνωση διαλέξεων και διαδικτυακών μαθημάτων βρέθηκε στις χαμηλότερες θέσεις προτίμησης.

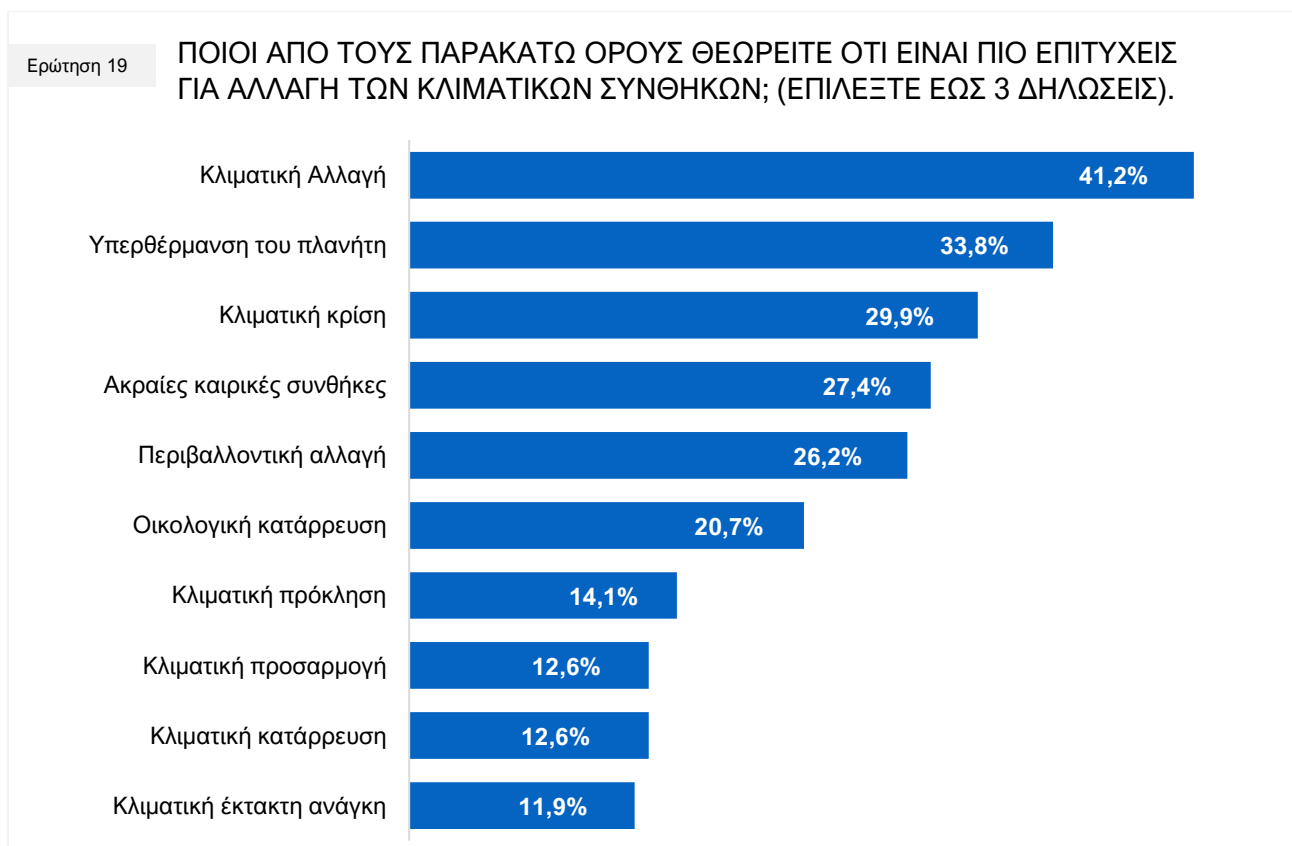
Μια επιτυχημένη εκστρατεία για την κλιματική αλλαγή, σύμφωνα με τους κατοίκους της Χίου, θα πρέπει πρώτα απ' όλα να τονίζει το μέγεθος του προβλήματος, το 56,5% των ερωτηθέντων να το θεωρεί απαραίτητο.

Σχεδόν οι μισοί (περίπου 50%) πιστεύουν ότι η εκστρατεία πρέπει **να αναδεικνύει πως η κλιματική αλλαγή τους αφορά προσωπικά**, είτε ως Χιώτες είτε ως ανθρώπους γενικότερα. Επίσης, πάνω από το 40% θεωρούν ότι η εκστρατεία θα είναι πιο επιτυχημένη αν καλεί σε ενεργή συμμετοχή στην εξεύρεση λύσεων, αν φωτίζει τις αιτίες του προβλήματος και αν υπογραμμίζει πως έχουμε ακόμα μια τελευταία ευκαιρία για δράση. Αντίθετα, η επιλογή να έχει χαρακτήρα παιχνιδιού είχε τη χαμηλότερη αποδοχή, καθώς μόλις το 1/10 των ερωτηθέντων την επέλεξε.

Οι λεκτικοί όροι που επιλέγονται σε οποιαδήποτε εκστρατεία ενημέρωσης (και γενικότερα σε κάθε επικοινωνιακή προσπάθεια) παίζουν καθοριστικό ρόλο στην αποτελεσματικότητά της, καθώς μπορούν να επηρεάσουν την ποιοτική και ποσοτική απήχηση στους αποδέκτες.

Περισσότεροι από 4 στους 10 **θεωρούν τον όρο «κλιματική αλλαγή» ως τον πλέον κατάλληλο**, ενώ ακολουθούν σε προτίμηση οι όροι «υπερθέρμανση του πλανήτη», «κλιματική κρίση», «ακραίες καιρικές συνθήκες», «περιβαλλοντική αλλαγή» και «οικολογική κατάρρευση», με διαδοχικά μικρότερα ποσοστά (ερ. 19). Οι υπόλοιπες επιλογές συγκεντρώνουν σημαντικά χαμηλότερα ποσοστά.

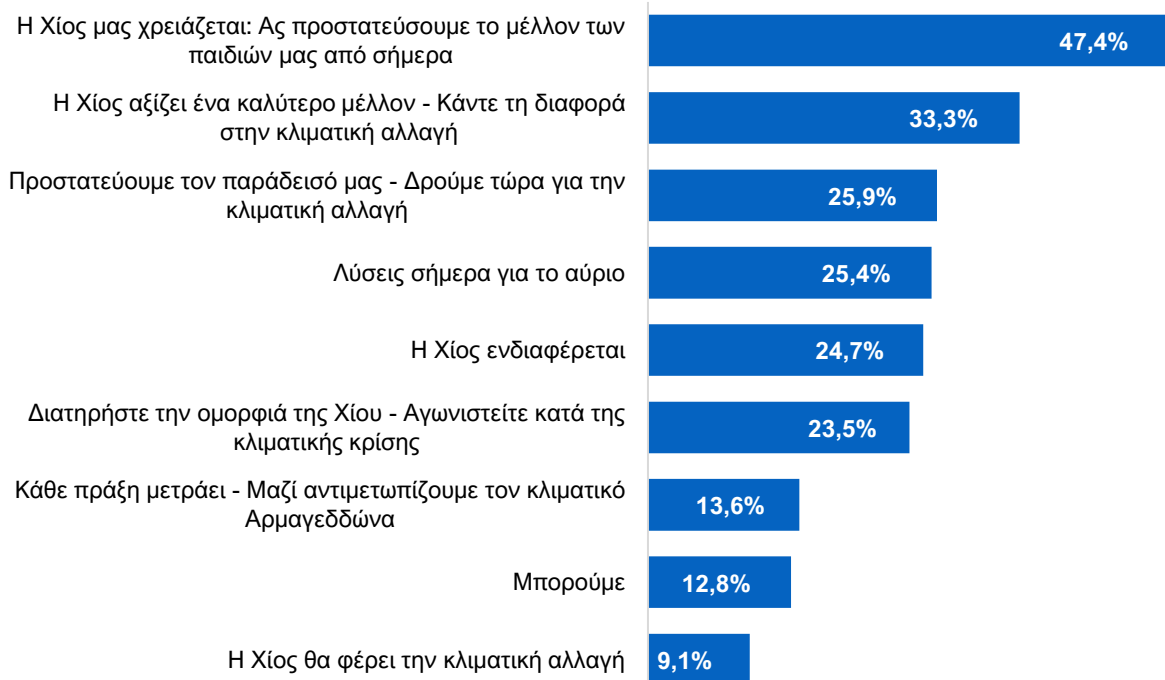
Ο όρος «ακραίες καιρικές συνθήκες» ταυτίζεται για πολλούς κατοίκους της Χίου με την κλιματική αλλαγή, καθώς την συνδέουν με την εμφάνιση των ακραίων καιρικών φαινομένων. Στην ερώτηση 6, μάλιστα, τα ακραία φαινόμενα αναδείχθηκαν ως ένας από τους κύριους λόγους ανησυχίας. Έτσι, ένας όρος που δεν έχει συνωνυμία με την κλιματική αλλαγή επιλέγεται σε σημαντικό βαθμό από τους κατοίκους της Χίου.

Τέλος, οι Χιώτες κλήθηκαν να επιλέξουν φράσεις (έως 3 επιλογές) που θεωρούν πιο αποτελεσματικές ως «μότο» για την απόδοση του κεντρικού μηνύματος μιας εκστρατείας ευαισθητοποίησης. Μια ευρεία πλειονότητα, που πλησιάζει το 50%, επέλεξε τη φράση «**Η Χίος μας χρειάζεται: Ας προστατεύσουμε το μέλλον των παιδιών μας από σήμερα**». Η δεύτερη σε συχνότητα επιλογή, με το 1/3 του δείγματος, ήταν η φράση «**Η Χίος αξίζει ένα καλύτερο μέλλον – Κάντε τη διαφορά στην κλιματική αλλαγή**». Ακόμη, άλλες 4 φράσεις επιλέχθηκαν από περίπου το 1/4 των ερωτηθέντων.

Είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον ότι οι δύο κορυφαίες φράσεις, όπως και οι περισσότερες από τις επιλογές που προτιμήθηκαν από τους κατοίκους της Χίου, **έχουν έναν ξεκάθαρα μελλοντοστραφή χαρακτήρα**. Ανεξάρτητα από την προτίμηση σε κάποιο συγκεκριμένο μότο, τα μηνύματα με έμφαση στο μέλλον φαίνεται να έχουν μεγαλύτερη αποδοχή.

Ερώτηση 20

ΠΟΙΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΠΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΟΥΝ ΩΣ ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΜΗΝΥΜΑ ΜΙΑΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ (ΕΠΙΛΕΞΤΕ ΕΩΣ 3 ΔΗΛΩΣΕΙΣ)

Όλες αυτές οι πληροφορίες, ειδικά όσον αφορά τις προτιμήσεις των Χιωτών για τους τρόπους επικοινωνίας και ενημέρωσης, καθώς και τους όρους που θεωρούν πιο αποτελεσματικούς, είναι ιδιαίτερα πολύτιμες για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση μιας επιτυχημένης εκστρατείας ευαισθητοποίησης (κατανόησης) για την κλιματική αλλαγή. Στόχος είναι η κινητοποίηση περισσότερων ατόμων και η επίτευξη μιας συλλογικής προσπάθειας για την αντιμετώπιση αυτού του κρίσιμου ζητήματος.

ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Ενδιαφέροντα είναι και τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση του δομημένου διαλόγου που πραγματοποιήθηκε στις 11 ομάδες εστίασης. Αρχικά, σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες/ουσες έδειξαν υψηλή επίγνωση της σοβαρότητας της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεών της, τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε τοπικό επίπεδο. Οι περισσότεροι εστίασαν στις επιπτώσεις που είναι ήδη εμφανείς στο νησί της Χίου, όπως η μεταβολή των εποχών, η μείωση των βροχοπτώσεων (ιδιαίτερα των «ποτιστικών»), οι αυξημένες θερμοκρασίες και η μειωμένη διαθεσιμότητα γλυκού νερού.

Ιδιαίτερη αναφορά έγινε για την αρνητική επίδραση των μεταβαλλόμενων κλιματικών συνθηκών στην τοπική γεωργική παραγωγή, με έμφαση στη μείωση της παραγωγικότητας των μαστιχόδεντρων και άλλων τοπικών προϊόντων, καθώς και στις αρνητικές συνέπειες στη μελισσοκομία και την κτηνοτροφία. Ορισμένοι συμμετέχοντες/ουσες ανέφεραν και άλλα παραδείγματα, όπως η είσοδος ξενικών ειδών, όπως το λαγόψαρο, στη θαλάσσια περιοχή της Χίου και οι αυξανόμενες δασικές πυρκαγιές. Οι ομάδες εστίασης ανέδειξαν τη στενή σύνδεση των Χιωτών με τον τόπο τους και τόνισαν τη σημασία της γεωργίας στην τοπική οικονομία και κοινωνία.

Η πλειονότητα των συμμετεχόντων/ουσών στην ποιοτική έρευνα πιστεύουν ότι η **κλιματική αλλαγή είναι κυρίως αποτέλεσμα της ανθρώπινης δραστηριότητας**. Αυτό έρχεται εν μέρει σε αντίθεση με τα αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας, όπου ένα σημαντικό ποσοστό του δείγματος αποδίδει τις αιτίες της κλιματικής αλλαγής εξίσου σε φυσικούς και ανθρωπογενείς παράγοντες.

Όταν συζητήθηκαν οι αιτίες της κλιματικής αλλαγής, **φάνηκε ότι πολλοί δεν γνωρίζουν τις επιστημονικές αιτίες και τη σχετική ορολογία**. Παρά τη σαφή ανησυχία τους, αρκετοί δήλωσαν ότι περιμένουν από την επιστημονική κοινότητα να επιβεβαιώσει τις αιτίες.

Σε περιπτώσεις όπου οι συμμετέχοντες/ουσες εμβάθυναν περισσότερο στα αίτια της κλιματικής αλλαγής, εστίασαν κυρίως στην παραγωγική-οικονομική δραστηριότητα, ιδιαίτερα όταν αυτή γίνεται με περιβαλλοντικά αλόγιστο τρόπο ή παραβιάζοντας τους σχετικούς νόμους. Αυτό συμφωνεί με τα ευρήματα της ποσοτικής έρευνας, όπου οι κάτοικοι της Χίου αναδεικνύουν τη βιομηχανία και, γενικότερα, τις επιχειρήσεις ως έναν από τους κύριους υπαίτιους της κλιματικής αλλαγής, ενώ παράλληλα απαιτούν από αυτές να πρωταγωνιστήσουν στις δράσεις αντιμετώπισής της. **Οι συναισθηματικές τους αντιδράσεις κυμάνθηκαν από αγωνία και αβεβαιότητα έως φόβο και απογοήτευση**.

Στο ατομικό επίπεδο, η αλλαγή νοοτροπίας αναδείχθηκε ως βασικός παράγοντας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, οδηγώντας σε μεταβολή της καταναλωτικής και παραγωγικής συμπεριφοράς. Οι συμμετέχοντες/ουσες έδωσαν έμφαση σε προσωπικές δράσεις, όπως η ανακύκλωση, ο περιορισμός της κατανάλωσης ενέργειας και η κομποστοποίηση (οικιακή και αγροτική). Παράλληλα, **σε συλλογικό επίπεδο, πολλοί τόνισαν την ανάγκη για ένα συντονισμένο σχέδιο σε επίπεδο δημόσιων (όχι μόνο τοπικών) αρχών,** που θα περιλαμβάνει βιώσιμες πρακτικές, όπως η διαχείριση πόσιμου νερού και απορριμμάτων, καθώς και την ανάγκη για εντατικούς ελέγχους των περιβαλλοντικών κανονισμών.

Η εκπαίδευση και η ενημέρωση των πολιτών αναδείχθηκε ως ο πιο σημαντικός παράγοντας για την ευαισθητοποίησή τους σχετικά με την κλιματική αλλαγή και τη συμμετοχή τους σε βιώσιμες πρακτικές. Οι συμμετέχοντες/ουσες στη συζήτηση τόνισαν ότι η σωστή ενημέρωση είναι το πρώτο βήμα που θα οδηγήσει σε ενεργή δράση. Παράλληλα, τα οικονομικά κίνητρα προσδιορίστηκαν ως ο δεύτερος πιο σημαντικός παράγοντας κινητροδότησης, είτε μέσω υψηλότερων και αυστηρότερων οικονομικών προστίμων για όσους παραβιάζουν την περιβαλλοντική νομοθεσία, είτε μέσω της θετικής οικονομικής ανταμοιβής για φιλοπεριβαλλοντικές ενέργειες.

Οι συμμετέχοντες/ουσες υπογράμμισαν την αγάπη τους για τον τόπο και την αίσθηση ευθύνης απέναντι στις επόμενες γενιές. Η βαθιά σύνδεση των Χιωτών με το φυσικό περιβάλλον και την τοπική κληρονομιά τους οδηγεί στην αναγνώριση της ανάγκης να διαφυλάξουν το μέλλον του νησιού τους, ενισχύοντας τη διάθεση συμμετοχής σε πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Στη συζήτηση, προτιμήθηκε ο όρος «κλιματική κρίση» έναντι του όρου «κλιματική αλλαγή», ενώ ορισμένοι πρότειναν εναλλακτικούς όρους, όπως «ανθρώπινη κρίση», «κλιματική προσαρμογή» και «κλιματική εξέλιξη». Αυτή η προτίμηση έρχεται σε αντίθεση με τα αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας, όπου η πλειοψηφία θεώρησε τον όρο «κλιματική αλλαγή» πιο κατάλληλο.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Παρακάτω μπορείτε να βρείτε τα δημογραφικά στοιχεία της έρευνας που συλλέχθηκαν βάση των δηλώσεων των 405 ερωτηθέντων.

Βιολογικό φύλο	Πλήθος ατόμων	Ποσοστό (%)
Γυναίκες	213	52,59%
Άνδρες	192	47,41%

Ηλικιακές ομάδες	Πλήθος ατόμων	Ποσοστό (%)
18 - 25	55	13,58%
26 - 41	101	24,94%
42 - 57	138	34,07%
58 - 76	68	16,79%
> 77	39	9,63%
Προτιμώ να μην απαντήσω	4	0,99%

Επίπεδο εκπαίδευσης	Πλήθος ατόμων	Ποσοστό (%)
Παρακολούθησα μερικές τάξεις Δημοτικού	0	0
Απόφοιτος/η Δημοτικού	12	2,67%
Απόφοιτος/η Γυμνασίου	22	4,89%
Απόφοιτος/η Λυκείου	95	21,11%
Απόφοιτος/η ΙΕΚ	31	6,89%
Απόφοιτος/η Ανώτερης (ΤΕΙ/ΑΕΙ)	130	32,10%
Κάτοχος Μεταπτυχιακού	99	24,44%
Κάτοχος Διδακτορικού	13	23,46%
Προτιμώ να μην απαντήσω	3	0,67%

Επαγγελματική ιδιότητα	Πλήθος ατόμων	Ποσοστό (%)
Άνεργος/η - αναζητώ εργασία	8	1,78%
Ελεύθερος/η Επαγγελματίας - αυτοαπασχολούμενος/η	73	18,02%
Μισθωτός/η ιδιωτικού τομέα	101	24,94%
Μισθωτός/η δημόσιου τομέα	101	24,94%
Οικιακά	23	5,11%
Συνταξιούχος	62	15,31%
Φοιτητής/τρια - σπουδαστής/τρια	26	5,78%
Άλλο	5	1,11%
Προτιμώ να μην απαντήσω	6	1,33%

Κοινότητες Χίου	Πλήθος ατόμων	Ποσοστό (%)
Κοινότητα Αγίου Γάλακτος Χίου	1	0,22 %
Κοινότητα Αγίου Γεωργίου Συκούση Χίου	3	0,66 %
Κοινότητα Αμάδων Χίου	1	0,22 %
Κοινότητα Ανάβατου Χίου	3	0,66 %
Κοινότητα Αρμολίων Χίου	3	0,66 %
Κοινότητα Βαβίλων Χίου	3	0,66 %
Κοινότητα Βασιλεωνοίκου Χίου	7	1,56 %
Κοινότητα Βερβεράτου Χίου	1	0,22 %
Κοινότητα Βολισσού Χίου	10	2,22 %
Κοινότητα Βουνού Χίου	1	0,22 %
Κοινότητα Βροντάδου Χίου	44	10,86 %
Κοινότητα Δαφνώνος Χίου	10	2,22 %
Κοινότητα Διευχών Χίου	1	0,22 %
Κοινότητα Ελάτας Χίου	2	0,44 %
Κοινότητα Θολοποταμίου Χίου	1	0,22 %
Κοινότητα Θυμιανών Χίου	16	3,56 %
Κοινότητα Καλαμωτής Χίου	3	0,67 %
Κοινότητα Καλλιμασιάς Χίου	15	3,33 %
Κοινότητα Καρδαμύλων Χίου	48	11,85 %
Κοινότητα Καρυών Χίου	7	1,56 %
Κοινότητα Κουρουνίων Χίου	1	0,22 %
Κοινότητα Λαγκάδας Χίου	6	1,33 %
Κοινότητα Λιθίου Χίου	4	0,89 %
Κοινότητα Μελανιού Χίου	2	0,44 %
Κοινότητα Μεστών Χίου	4	0,89%
Κοινότητα Νενήτων Χίου	6	1,33%
Κοινότητα Νεοχωρίου Χίου	5	1,11%
Κοινότητα Ολύμπων Χίου	2	0,44%
Κοινότητα Πατρικών Χίου	1	0,22%
Κοινότητα Πιραμάς Χίου	2	0,44%
Κοινότητα Πισπιλούντος Χίου	1	0,22%
Κοινότητα Πιτυούντος Χίου	9	2,00%
Κοινότητα Πυργίου Χίου	3	0,67%
Κοινότητα Σιδηρούντος Χίου	1	0,22%
Κοινότητα Συκιάδας Χίου	4	0,89%
Κοινότητα Τρυπών Χίου	2	0,44%
Κοινότητα Χαλάνδρων Χίου	1	0,22%
Κοινότητα Χαλκείου Χίου	5	1,11%
Κοινότητα Χίου	166	41,0%

Τομέας επαγγελματικής δραστηριότητας ⁶	Πλήθος ατόμων	Ποσοστό (%)
Πρωτογενής τομέας (γεωργία/κτηνοτροφία/αλιεία/ υδατοκαλλιέργειες)	53	13,09%
Βιοτεχνία και μεταποίηση	15	3,33%
Βιομηχανία	9	2,00%
Κατασκευαστικός κλάδος	19	4,22%
Εστίαση	29	6,44%
Ξενοδοχεία και τουριστικές επιχειρήσεις	10	2,22%
Τραπεζικός και ασφαλιστικός κλάδος	9	2,00%
Εκπαιδευτικός και ερευνητικός τομέας	68	15,11%
Πολιτιστικός τομέας	13	2,88%
Δημόσια διοίκηση και λοιπές υπηρεσίες ευρύτερου δημόσιου τομέα	53	11,78%
Υγειονομικός κλάδος	19	4,22%
Εμπορικός κλάδος (χονδρικό & λιανικό εμπόριο)	22	4,89%
Δραστηριότητα μη κερδοσκοπικών οργανώσεων	5	1,11%
Σώματα Ασφαλείας	0	0%
Άλλο	88	19,56%
Προτιμώ να μην απαντήσω	31	6,89%

Κλίμακα μηνιαίου οικογενειακού εισοδήματος	Πλήθος ατόμων	Ποσοστό (%)
Κάτω από 500€ τον μήνα	13	2,89%
501-1,000€ τον μήνα	55	12,22%
1,001-1,500€ τον μήνα	89	1,73%
1,501-2,000€ τον μήνα	77	17,11%
2,001-3,000€ τον μήνα	64	14,22%
3,001-5,000€ τον μήνα	18	4
Πάνω από 5,000€	14	3,11%
Προτιμώ να μην απαντήσω	75	16,67%

⁶ Οι ερωτηθέντες μπορούσαν να σημειώσουν έως 2 απαντήσεις. Το άθροισμα των ποσοστών των επιμέρους απαντήσεων υπερβαίνει το 100% και μπορεί να φτάσει έως και το 200%.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

Αντιλήψεις για την κλιματική αλλαγή

1. Θεωρείτε ότι υπάρχει κλιματική αλλαγή (κρίση) ή όχι;

- Υπάρχει
 Δεν υπάρχει
 Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

2. Αν ναι, πού πιστεύετε ότι οφείλεται κυρίως;

- Κυρίως στην ανθρώπινη δράση (π.χ. καύση ορυκτών καυσίμων, η αποψίλωση των δασών, κτηνοτροφία κ.τ.λ.)
 Κυρίως σε φυσικούς-περιβαλλοντικούς παράγοντες (π.χ. ηφαιστειακές εκρήξεις, μετατόπιση του άξονα της Γης, αλλαγές στην ηλιακή ακτινοβολία λόγω φυσικών διαδικασιών κ.τ.λ.)
 Και στα δύο
 Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

3. Πόσο σοβαρό θεωρείτε ότι είναι το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής σήμερα; Επιλέξτε από το 1 (=καθόλου) έως το 10 (=πολύ σοβαρό).

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

4. Πόσο ενημερωμένος/η αισθάνεστε σχετικά με τα αίτια και τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής;

Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά	Πάρα πολύ	Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ
---------	------	--------	--------	-----------	-------------------------

5. Πιστεύετε ότι η κλιματική αλλαγή επηρεάζει την καθημερινότητά σας;

- Ναι
 Όχι
 Σε κάποιο βαθμό
 Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

6. Ποιος ο βαθμός ανησυχίας σας για καθεμιά από τις παρακάτω επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην κοινωνία και στο περιβάλλον της Χίου;

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Ακραίες καιρικές συνθήκες (π.χ. καύσωνες, καταιγίδες, ξηρασία, πλημμύρες κ.τ.λ.)					
Άνοδος της στάθμης της θάλασσας					
Απώλεια ποικιλίας ζωντανών οργανισμών (βιοποικιλότητας)					
Δασικές πυρκαγιές					
Εισβολή ξενικών ειδών (π.χ. Λεοντόψαρο, Λαγοκέφαλος κ.τ.λ.)					
Εναλλαγή των εποχών/τοπικό κλίμα					
Μεταβολή του τουρισμού					
Μετακινήσεις πληθυσμών λόγω αλλαγής καιρικών συνθηκών					
Έλλειψη νερού/τροφίμων					
Εξάπλωση μολυσματικών ασθενειών					
Επίδραση των καιρικών συνθηκών στις υποδομές: (λιμάνια, δρόμοι, κτήρια)					
Επιπτώσεις στη γεωργική και κτηνοτροφική παραγωγή					
Επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά της Χίου					
Υποβάθμιση της υγείας των πολιτών					

7. Πότε πιστεύετε ότι θα γίνουν αισθητές οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στη Χίο;

- Είναι ήδη ορατές
- Σε 10 έτη
- Σε 25 έτη
- Μετά το 2050
- Στο τέλος του αιώνα (2100)
- Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

8. Ποιος ο βαθμός συμφωνίας σας ή διαφωνίας σας με τις παρακάτω δηλώσεις σχετικά με την κλιματική αλλαγή;

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ/ ούτε συμφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ πάρα πολύ
Είναι απαραίτητο να δώσουμε προτεραιότητα στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής για την προστασία της δημόσιας υγείας					
Αισθάνομαι ηθικό καθήκον να κάνω κάτι για το μετριασμό της κλιματικής αλλαγής					
Είναι ήδη πολύ αργά για να κάνουμε κάτι για την κλιματική αλλαγή					
Ο λόγος για τον οποίο η κλιματική αλλαγή είναι αναπόφευκτη είναι ο σύγχρονος τρόπος ζωής					
Οι βιομηχανίες και οι επιχειρήσεις πρέπει να κάνουν περισσότερα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής					

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ/ ούτε συμφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ πάρα πολύ
Για να αντιμετωπίσουμε την κλιματική αλλαγή, είναι απαραίτητο να απεξαρτηθούμε από τα ορυκτά καύσιμα (άνθρακα, πετρέλαιο, φυσικό αέριο) και να στραφούμε στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας					
Οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής είναι πιθανό να είναι καταστροφικές για τη Χίο					
Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης συχνά κινδυνολογούν για θέματα όπως η κλιματική αλλαγή					
Το περιβάλλον, η οικονομία και η κοινωνία θα προσαρμοστούν αυτόματα στις νέες κλιματικές συνθήκες					
Υπάρχουν πολλά αντικρουόμενα στοιχεία μεταξύ των επιστημόνων σχετικά με το αν συμβαίνει ή όχι η κλιματική αλλαγή					

9. Πώς θερμαίνετε το σπίτι σας αυτόν τον χειμώνα;

- Πετρέλαιο
- Φυσικό αέριο ή υγραέριο
- Κλιματιστικά
- Αντλίες θερμότητας με ηλεκτρισμό
- Ηλεκτρικό καλοριφέρ και σώματα
- Ξύλα (σε σόμπα ή τζάκι)
- Ηλιοθερμία, γεωθερμία ή άλλες ΑΠΕ
- Τηλεθέρμανση
- Άλλο
- Δεν είχα την οικονομική δυνατότητα να θερμάνω την οικία μου φέτος

I. Σχεδιασμός εκστρατείας ενημέρωσης

10. Ποιοι κατά την γνώμη σας είναι οι κύριοι υπεύθυνοι για να αντιμετωπίσουν την κλιματική αλλαγή; (Επιλέξτε έως 3 δηλώσεις)

- Ευρωπαϊκή ένωση
- Εθνικές κυβερνήσεις
- Επιχειρήσεις και βιομηχανία
- Περιφερειακές αρχές
- Δήμοι και τοπικές αρχές
- Εμείς οι πολίτες
- Περιβαλλοντικές οργανώσεις
- Άλλοι
- Κανένας
- Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

11. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι οι κάτοικοι της Χίου είναι ευαισθητοποιημένοι;

Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά	Πάρα πολύ	Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ
---------	------	--------	--------	-----------	-------------------------

12. Ποιες δράσεις είστε διατεθειμένος/η να υιοθετήσετε για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής; (Επιλέξτε έως 3 δηλώσεις)

- Επαναχρησιμοποίηση/ανακύκλωση προϊόντων
- Μείωση αγοράς αγαθών
- Μείωση πλαστικών μιας χρήσης
- Ενίσχυση φυτών και πρασίνου στους εξωτερικούς χώρους
- Αλλαγή στις διατροφικές συνήθειες (π.χ. λιγότερη κατανάλωση κρέατος, κατανάλωση τοπικών και βιολογικών προϊόντων κ.τ.λ.)
- Εξοικονόμηση νερού
- Εξοικονόμηση ενέργειας
- Τοποθέτηση φωτοβολταϊκών και χρήση της παραγόμενης ενέργειας
- Αγορά ηλεκτρικού αυτοκινήτου
- Μείωση χρήσης αυτοκινήτου (π.χ. μετακίνηση με τα πόδια/ποδήλατο)

13. Θα παίρνατε μέρος σε μία συμμετοχική δράση για το σχεδιασμό δράσεων προσαρμογής της Χίου στην κλιματική αλλαγή και τις επιπτώσεις της;

- Ναι
 Όχι
 Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

14. Ποιοι από τους παρακάτω τρόπους πιστεύετε ότι είναι πιο αποδοτικοί για την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης των κατοίκων της Χίου για την κλιματική αλλαγή; Εκφράστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας με κάθε δήλωση.

	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ/ ούτε συμφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ πάρα πολύ
Ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού					
Αξιοποίηση των social media					
Δημιουργία videos ευαισθητοποίησης					
Οργάνωση βιωματικών δράσεων (π.χ. δένδροφυτεύσεις)					
Οργάνωση διαλέξεων					
Οργάνωση διαδικτυακών μαθημάτων					

15. Για ποιες δράσεις βιώσιμης ανάπτυξης θα θέλατε να ενημερωθείτε; Εκφράστε το βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας σας με κάθε δήλωση.

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Αρκετά	Απόλυτα
Διαχείριση απορριμμάτων και αποβλήτων					
Επαναχρησιμοποίηση /ανακύκλωση προϊόντων					
Μέθοδος οικιακής κομποστοποίησης					
Μέθοδοι εξοικονόμησης ενέργειας και νερού					
Ενίσχυση παραδοσιακής τοπικής καλλιέργειας					
Καταλληλόλητα υλικών και κατασκευή «πράσινων» σπιτιών					
Αλιευτικός τουρισμός: Αξιοποίηση αλιευτικών σκαφών για τουριστική χρήση					

16. Πώς κατά τη γνώμη σας θα ήταν πιο επιτυχημένη μια εκστρατεία για την κλιματική αλλαγή; (Επιλέξτε έως 3 δηλώσεις)

- Να τονίζει ότι έχουμε ακόμη μια τελευταία ευκαιρία να δράσουμε
- Να τονίζει το μέγεθος του προβλήματος
- Να φωτίζει τις αιτίες του προβλήματος
- Να τονίζει ότι το πρόβλημα μας αφορά προσωπικά
- Να μας καλεί να εμπλακούμε ενεργά στην προσπάθεια εξεύρεσης λύσεων
- Να έχει παιγνιώδη χαρακτήρα.
- Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

17. Ποιες είναι οι κύριες πηγές ενημέρωσής σας σχετικά με θέματα κλιματικής αλλαγής; (Επιλέξτε έως 3 απαντήσεις)

- Εφημερίδες/περιοδικά
- Ραδιόφωνο
- Τηλεόραση
- Διαδικτυακοί ενημερωτικοί ιστότοποι (πλην κοινωνικών δικτύων)
- Κοινωνικά δίκτυα (Facebook, Instagram, TikTok, Twitter, κ.λπ.)
- Συγγενείς/γνωστοί/φίλοι
- Επιστημονικές δημοσιεύσεις
- Ημερίδες/σεμινάρια
- Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

18. Ποια συναισθήματα σας δημιουργούνται όταν ακούτε για την κλιματική αλλαγή; (Επιλέξτε έως 3 δηλώσεις)

- Άγχος
- Αδιαφορία
- Ανακούφιση
- Αισιοδοξία
- Απογοήτευση
- Ελπίδα
- Ενοχή
- Υπερηφάνεια
- Φόβος
- Δεν ξέρω/Δεν απαντώ

19. Ποιος από τους παρακάτω όρους θεωρείτε ότι είναι πιο επιτυχείς σχετικά με την αλλαγή των κλιματικών συνθηκών; (Επιλέξτε έως 3 δηλώσεις)

- Κλιματική αλλαγή
- Περιβαλλοντική αλλαγή
- Κλιματική κρίση
- Κλιματική κατάρρευση
- Κλιματική προσαρμογή
- Υπερθέρμανση του πλανήτη
- Οικολογική κατάρρευση
- Κλιματική πρόκληση
- Ακραίες καιρικές συνθήκες
- Κλιματική έκτακτη ανάγκη

20. Ποιες από τις παρακάτω δηλώσεις θεωρείτε πιο αποτελεσματικές για να χρησιμοποιηθούν ως κεντρικό μήνυμα μιας εκστρατείας ευαισθητοποίησης. (Επιλέξτε έως 3 δηλώσεις)

- Η Χίος ενδιαφέρεται
- Η Χίος θα φέρει την κλιματική αλλαγή
- Λύσεις σήμερα για το αύριο
- Μπορούμε
- Προστατεύουμε τον παράδεισό μας - Δρούμε τώρα για την κλιματική αλλαγή
- Η Χίος μας χρειάζεται: Ας προστατεύσουμε το μέλλον των παιδιών μας από σήμερα
- Διατηρήστε την ομορφιά της Χίου - Αγωνιστείτε κατά της κλιματικής κρίσης
- Κάθε πράξη μετράει - Μαζί αντιμετωπίζουμε τον κλιματικό Αρμαγεδδώνα
- Η Χίος αξίζει ένα καλύτερο μέλλον - Κάντε τη διαφορά στην κλιματική αλλαγή

21. Προτείνετε μας ένα δικό σας σύντομο μήνυμα για την κλιματική αλλαγή. (έως 13 λέξεις)

---

22. Γράψτε μας στην ντοπιολαλιά της Χίου ένα σύντομο μήνυμα (έως 13 λέξεις) που θα χρησιμοποιούσατε για να πείσετε τους συμπατριώτες σας να δράσουν για τον περιορισμό της κλιματικής αλλαγής.

II. Δημογραφικά στοιχεία

23. Προσδιορίστε το βιολογικό σας:

- Άνδρας
- Γυναίκα
- Άλλο
- Προτιμώ να μην απαντήσω

24. Ποια είναι η ηλικία σας;

- 18 - 25
- 26 - 41
- 42 - 57
- 58 - 76
- > 77
- Προτιμώ να μην απαντήσω

25. Ποια η περιοχή κατοικίας σας εντός της Περιφερειακής Ενότητας της Χίου;
(κοινότητα)

---

26. Ποιο είναι το επίπεδο εκπαίδευσής σας;

- Παρακολούθησα μερικές τάξεις του Δημοτικού αλλά δεν το ολοκλήρωσα
- Απόφοιτος/η Δημοτικού
- Απόφοιτος/η Γυμνασίου
- Απόφοιτος/η Λυκείου
- Απόφοιτος/η ΙΕΚ
- Απόφοιτος/η Ανώτερης Σχολής (ΤΕΙ/ΑΕΙ)
- Κάτοχος Μεταπτυχιακού
- Κάτοχος Διδακτορικού
- Προτιμώ να μην απαντήσω

27. Ποια είναι η κύρια εργασία σας;

- Άνεργος/η - αναζητώ εργασία
- Ελεύθερος/η Επαγγελματίας - αυτοαπασχολούμενος/η
- Μισθωτός/η του δημόσιου τομέα
- Μισθωτός/η του ιδιωτικού τομέα
- Οικιακά
- Συνταξιούχος
- Φοιτητής/τρια - σπουδαστής/τρια
- Άλλο
- Προτιμώ να μην απαντήσω

28. Σε ποιον κλάδο εντάσσεται η επιχείρηση/οργανισμός που εργάζεστε;

(Σημειώστε έως 2 απαντήσεις)

- Πρωτογενής τομέας (γεωργία/ κτηνοτροφία/ αλιεία/ υδατοκαλλιέργειες)
- Βιοτεχνία και μεταποίηση
- Βιομηχανία
- Κατασκευαστικός κλάδος
- Εστίαση
- Ξενοδοχεία και τουριστικές επιχειρήσεις
- Τραπεζικός και ασφαλιστικός κλάδος
- Εκπαιδευτικός και ερευνητικός τομέας
- Πολιτιστικός τομέας
- Δημόσια διοίκηση και λοιπές υπηρεσίες του ευρύτερου δημόσιου τομέα
- Υγειονομικός κλάδος
- Εμπορικός κλάδος (χονδρικό και λιανικό εμπόριο)
- Δραστηριότητα μη κερδοσκοπικών οργανώσεων
- Σώματα ασφαλείας
- Άλλο
- Προτιμώ να μην απαντήσω

29. Σε ποια κλίμακα βρίσκεται το μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα του νοικοκυριού σας από όλες τις πηγές (μισθοί συντάξεις, κλπ.);

- Κάτω από 500€ τον μήνα
- 501-1.000€ τον μήνα
- 1.001-1.500€ τον μήνα
- 1.501-2.000€ τον μήνα
- 2.001-3.000€ τον μήνα
- 3.001-5.000€ τον μήνα
- Πάνω από 5.000€
- Προτιμώ να μην απαντήσω

30. Συμπληρώστε τυχόν σχόλια:

---

31. ΣΗΜΕΙΩΣΗ | Εάν επιθυμείτε να σας αποσταλούν τα αποτελέσματα της έρευνας, παρακαλούμε συμπληρώστε το **email** σας:
